

Prof. Dr. Eşref BUHARALI Özel Sayısı/ Special Issue Dedicated to Prof. Dr. Eşref Buharalı,
Kasım/November 2024, ss. 301-328.

Geliş Tarihi–Received Date: 30.09.2024 Kabul Tarihi–Accepted Date: 22.11.2024

ARAŞTIRMA MAKALESİ – RESEARCH ARTICLE

**KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHİS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI
(1518-1642)**

 <https://doi.org/10.53718/gttad.1558909>

 DOĞAN YÖRÜK* · AYŞE GÜNGÖREN**

ÖZ

Şahıs adlarının büyük ölçüde kişilerin içinde yaşadığı ve aidiyet duyduğu toplumun inanç, dil, gelenek, tarih ve coğrafyasıyla aynılık gösterdiği bilinmektedir. Ancak hemen her toplumda isimlerle ilgili pratiklerin ana kaynağını dinin teşkil ettiği de bir gerçektir. Türklerin İslamlaşmaya bağlı olarak Türkçe isimler yerine Arapça kökenli isimleri tercih ettikleri ve bu davranış biçiminin zamanla yaygınlaştığı tarihi bir hakikattir. Şahıs isimlerinde meydana gelen değişimler, tarihsel ve kültürel dönüşümü anlamının en önemli araçlarından biri olarak görülmektedir. Bu çerçevede 16. yüzyıl ile 17. yüzyılın ilk yarısında Konya şehir merkezi özelinde var olan kişi adlarının 124 yıllık süre içinde nasıl bir dağılım ve değişim geçirdiği bu çalışmanın problematiğini oluşturmaktadır.

Araştırmanın kaynaklarını Karaman eyaletine ait 1518, 1539 ve 1584 tarihli tapu tahrir defterleri ile 1642 tarihli avarız defteri teşkil etmektedir. İncelenen defterlerde, 1518’de 2.801, 1539’da 3.538, 1584’te 7.493, 1642’de 5.693 oğul ve baba adı bulunmaktadır. Kullanılan isimlerin beşte dördünün Arapça, beşte birinin de Türkçe, Farsça, birleşik ve Rumca ile İbranice köklü isimlerden oluştuğu söylenebilir. Ancak Arapça kökenli isimlerdeki bu fazlalığın 1518 öncesinde gerçekleştiği de açıkça ortadadır. İsimlerin çeşitliliğinde, durum farklılaşmakta, Arapça kökenliler yarıya düşerken Türkçe kökenliler ise üçte bir seviyelerine kadar yükselmektedir. En sık kullanılan isimler arasında Arapça kökenli Mehmed, Ali, Ahmed, Mustafa, Yusuf Türkçe kökenli Memi, Bali, Bayram, Budak ve Durmuş Farsça kökenli Piri, Bostan, Derviş, Dilaver ve İmırza gibi isimler başta gelmektedir. Araştırma sahası ve döneminde isimlerin dil kökeni ve çeşitliliğine dair eğilimler oldukça yavaş bir seyir takip etmektedir.

Konya’da elde ettiğimiz veriler daha önce yapılmış çalışmalarla büyük oranda örtüşmekte, Mehmed, Ali, Ahmed, Mustafa, Hüseyin, Yusuf, Hasan, İbrahim, Mahmud, Halil adlarının sık kullanıldığı hemen hemen hepsinde belirtilmektedir. Yine 16. yüzyılın başlarından sonlarına doğru Arapça köklü isimlerin artışına karşılık Türkçe isimlerdeki azalma, Pir sıfatıyla üretilenler ile Abdullah ismindeki sayısal kabarıklık diğer incelemelerdeki bulgularla paralellik göstermektedir.

Türk ad verme geleneğini belirleyen unsurların oldukça geniş bir yelpazeye yayıldığı bilinmektedir. Şüphesiz, bunlar içindeki en yaygın uygulamalardan biri de baba ve dede gibi aile büyüklerinin adlarının çocuklara aktarılmasıdır. Türk toplumundaki büyüğe ve ataya saygı anlayışının bir uzantısı olarak karşımıza çıkan bu pratiği araştırmada nicel verilere dökülmeden gözlem düzeyinde kaldığı belirtilmelidir.

Türklerin Müslüman olması ile başlayan dini ve kültürel değişim yıllar içinde isimler üzerinde de etkisini göstermiş, Türkçe kökenli isimler yerini Arapça kökenli İslami isimlere bırakmış ve bu süreç incelenen dönemlerde de devam etmiştir. Çocuklara güzel isim koyma düşüncesi Arapça kökenli isimler ile özdeşleşmiş, özellikle Allah’ın isim ve sıfatları, Hz. Muhammed’in, torunlarının, arkadaşlarının ve diğer peygamberlerin adları tercih edilmiştir. Yine, Türk toplumunda kullanılan adların ekseriyetinin dini motifler barındırması İslamiyet,

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Konya/TÜRKİYE, E-Posta: dyoruk@selcuk.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3358-384X.

** Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Konya/TÜRKİYE, E-Posta: gngnaysee@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0234-9893.

KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHIS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI (1518-1642)

Hristiyanlık ve Musevilik gibi dini terim ve kavramların uzantısı olarak karşımıza çıkmakta bu da Türk ad verme geleneğinde dini anlayışın belirleyici rolüne ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adbilim, Tahrir Defterleri, Türk Kültürü, Türkçe Adlar, Arapça Adlar, Abdullah.

READING CULTURAL CHANGE THROUGH NAMES: PERSONAL NAMES IN KONYA (1518-1642)

ABSTRACT

It is known that personal names are largely similar to the beliefs, language, traditions, history and geography of the society in which the people live and to which they belong. However, it is also a fact that religion is the main source of practices related to names in almost every society. It is a historical fact that Turks preferred names of Arabic origin instead of Turkish names due to Islamization and that this behavior became widespread over time. Changes in personal names are seen as one of the most important tools for understanding historical and cultural transformation. In this framework, the problematic of this study is how the distribution and change of the personal names in the city center of Konya in the 16th and first half of the 17th centuries in a period of 124 years.

The sources of the research are the land registry books of the province of Karaman dated 1518, 1539 and 1584 and the avariz register (extraordinary tax register) dated 1642. There are 2.801 son and father names in 1518, 3.538 in 1539, 7.493 in 1584, and 5.693 in 1642. It can be said that four-fifths of the names used are Arabic and one-fifth are Turkish, Persian, compound, Greek and Hebrew names. Four-fifths of the names used are of Arabic origin and one-fifth of the names are of Turkish origin, but it is also clear that this excess of names of Arabic origin was realized before 1518. In terms of the variety of names, the situation is different, with those of Arabic origin falling to half and those of Turkish origin rising to one-third. The most frequently used names are of Arabic origin Mehmed, Ali, Ahmed, Mustafa, Yusuf of Turkish origin Memi, Bali, Bayram, Budak and Durmuş and of Persian origin Piri, Bostan, Derviş, Dilaver and İmirza. In the field and period of research, trends in the linguistic origin and diversity of names follow a rather slow course.

The data we obtained in Konya largely coincides with previous studies. It is stated in almost all of this studies that the names Mehmed, Ali, Ahmed, Mustafa, Hüseyin, Yusuf, Hasan, İbrahim, Mahmud, Halil are frequently used. Two other findings that are also parallel to other studies are the decrease in Turkish names, the other one is the increase in Arabic-rooted names from the beginning to the end of the 16th century, and the numerical increase in the names of those produced with the adjective Pir and Abdullah.

It is known that the elements that determine the Turkish naming tradition are quite diverse. Undoubtedly, one of the most common practices among these is the transfer of the names of family elders, such as father and grandfather, to children. It should be noted that this practice, which appears as an extension of respect for elders and ancestors in Turkish society, remained at the level of observation without quantitative data in the research.

The religious and cultural change that began with the conversion of Turks to Islam also had an impact on names over the years. Names of Turkish origin gave way to Islamic names of Arabic origin. This process continued to increase in the periods examined in our study. The idea of giving beautiful names to children became synonymous with names of Arabic origin, and especially the names and attributes of Allah, the names of the Prophet Muhammad, her grandchildren, her friends and other prophets have been preferred. In addition, the fact that most of the names belonging to various linguistic origins in Turkish naming culture contain religious motifs and appear as extensions of religious terms and concepts such as Islam, Christianity, and Judaism sheds light on the determining role of religious understanding in Turkish naming tradition

Keywords: Onomastics, Tahrir (Land Registers), Turkish Culture, Turkish Names, Arabic Names, Abdullah.

GİRİŞ

Doğadaki canlı ve cansız nesnelere ad verme olgusu insanla birlikte doğmuş, her toplum gelenek ve göreneklere çerçevesinde kendine özgü ad verme biçim, şekil ve anlayışları geliştirmiş, bu da yer ve kişilere “ad verme” olgusunu inceleyen onomastik bilimini doğurmuştur.¹ Ad biliminin kişi adlarını konu edinen alt dalına ise “antroponomi” denilmiştir.² Şahıs adlarıyla ilgili tarih ve Türk dili disiplinleri bünyesinde çok sayıda kitap, makale, bildiri ve tez çalışması üretilmiştir.

¹ Halil İnalçık, “V. Beynelmîlel Onomastik İlimler Kongresi”, *Belleten*, XX/78, 1956, s. 223-236.

² Saim Sakaoğlu, *Türk Ad Bilimi, I, Giriş*, Türk Dil Kurumu, Ankara 2001, s. 9-15; Yılmaz Kurt, “Adana Sancağında Kişi Adları”, *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 15, S. 26, Ankara 1991, s. 169.

Ad verme konusunda insanların ortak eğilimleri kadar toplumdan topluma değişen, kendine özgü geleneklerinin olduğu da bilinmektedir.³ Bu geleneğin oluşmasında toplumların dini, siyasi, sosyal ve kültürel çevrelerinin etkisi yadsınmaz. Kişiler açısından isim alma bireysel ve kolektif varoluşu temsil etmekle⁴ birlikte kültürel sistemde de iletişimi sağlayan anlamlı simgelerin⁵ başında gelmektedir.

İnsanın yaşadığı dünya ve toplum içinde kimlik ve aidiyet kazanması bağlamında önemli eşiklerden biri olan isim alma/verme pratikleri Türk toplumunda zengin bir kültürel örüntüye sahiptir.⁶ Türklerdeki ad verme geleneğini, esas olarak İslamiyet öncesi ve sonrası şeklinde ikiye ayırmak mümkündür. İlkinde çocukların doğumundan sonra ana ve babası tarafından verilen adlar geçici iken av, savaş veya herhangi bir kahramanlık sonucu alınanlar ise gerçek ve kalıcıdır.⁷ Bu husus Dede Korkut hikâyelerinde “*Bir oğlan baş kesmese kan dökmese ad komazlardı*”, “*Baş kesmiştir, kan dökmüştür, çuldu almıştır, ad kazanmıştır*”⁸ şeklinde anlatılmaktadır. Bu çerçevede boğa öldüren Dirse Han’ın oğluna Buğaç, bezirgânların malını soygunculardan kurtaran Kam Püre Bey’in oğluna Bamsı Beyrek, at basıp kan sömüren Aruz’un oğluna da Basat adı verilmiştir.⁹ Kahramanlıkları ifade eden bu tür isimlerin yanında tabiat-doğa hadiselerinin, değer verilen çeşitli hayvan, bitki ve çiçeklerin, doğum öncesi veya sonrasındaki olup biten olaylar ile o sırada görülen nesnelere, tarihi şahsiyetlerin, aile büyüklerinin vs. isimleri de kullanılmıştır.¹⁰

İslamiyet sonrasında verilen isimlerde köklü bir değişim meydana gelmiş, Türkçe kökenli isimlerin yerini giderek Arapça kökenliler almaya başlamıştır. Yeni dinin getirdiği coşku ve heyecan kendini en çok şahıs adlarında göstermiş, eski Türkçe isimler yerine Allah’ın adları/sıfatları, Hz. Muhammed’in, peygamberlerin, meleklerin, sahabenin, ehl-i beytin, din büyüklerinin, mübarek kabul edilen dini bayram, gün, gece ve ayların adları kullanılır olmuştur.¹¹ Bunda Hz. Muhammed’in “*Sizler kıyamet günü isimlerinizle ve babalarınızın isimleriyle çağırılacaksınız öyleyse isimlerinizi güzel yapın*”, “*Peygamberlerin isimleriyle isimlenin, Allah’ın çok sevdiği isimler Abdullah, Abdurrahman’dır*”¹² mealindeki hadislerinin etkisi büyüktür. Buradan hareketle İslam dini açısından isimlerdeki belirleyici unsurun anlam olduğu söylenebilir. Zira kötü anlamlara gelen çocuk isimlerini bizzat Hz. Peygamberin değiştirdiği bilinmektedir.¹³

Müslüman Araplarda eski isimlerini değiştirme yönünde bir gayret görülmezken Türklerde bu süreç dini bağlılıklarını göstermenin bir ifadesine dönüşmüştür. İlk Müslüman Türk devletlerinden biri olan Karahanlı Hükümdarı Satuk Buğra Han Müslümanlığı tercih ettiğinde isminin önüne Abdülkerim adını ekleme ihtiyacı hissetmiştir.¹⁴ Bu eğilim Müslüman Türkler arasında her geçen gün artarak devam etmiş eski adlar tedricen terk edilerek dini aidiyetleri öne çıkaran isimlerin ad olarak kullanımı yaygınlaşmıştır. Böylelikle ad koyma anlayışı dinin fert ve cemiyet hayatına hâkimiyeti ölçüsünde değişmiştir.¹⁵

Oğuz Türklerinin Horasan, Azerbaycan, Anadolu ve Rumeli’ye doğru tarihi hareketliliğinde ad alma süreci şehir-köy, yerleşik-konargöçer şeklinde bir tasnife tutulabilir. Şehir-köy ayrımında şehirlielerin, yerleşik-konargöçer ayrımında ise yerleşiklerin Arapça-İslami isimlerle daha çok hemhal oldukları, buna karşılık eski Türkçe adların genellikle köylerde veya konargöçerlerde yaşadığı ve muhafaza edildiği söylenebilir. Başgöz, tarihsel süreçte Türk isimlerinin, şehirlerin eğitimsiz kesimleri ile köylerde ve kasabalarda daha iyi korunduğu ve sürdürüldüğünden söz etmektedir.¹⁶ Çelik ise bunun köy-şehir ayrımından ziyade merkez-taşra ayrımında daha anlamlı hale geldiğini, otantik Türk isimlerinin sözlü halk kültürü ve dindarlığı içinde varlığını sürdürürken, yazılı kültürün geliştiği, merkezîyetçi, kitabi dindarlık formlarının aktarıldığı süreçlerde de giderek kenara itildiğini belirtmektedir.¹⁷ Çalışmamız şehir merkezi bağlamında yürütüldüğünden şayet böyle bir ayrım veya farklılık varsa da Konya özelinde görmek ne yazık ki mümkün olmayacaktır.

³ Nesrin Güllüdağ, “Sarıkamış Başköy’de Kişi Adları”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 12, S. 1, Elazığ 2002, s. 81.

⁴ Celaleddin Çelik, *İsim Kültürü ve Din Şahıs İsimleri Üzerinden Bir Din Sosyolojisi Denemesi*, Çizgi Kitabevi, Konya 2005, s. 1.

⁵ Celaleddin Çelik, “Kültürel Sembol Sistemi Olarak İsimler: İsim Sosyolojisine Giriş”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 2, Temmuz-Aralık 2006, s. 40.

⁶ Çelik, *İsim Kültürü ve Din...*, s. 3.

⁷ M. Özgü Aras, “Ad Koyma”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 1, İstanbul 1998, s. 332; Abdurrahman Daş, “Türklerde Ad Koymanın Dini ve Milli Boyutu”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 1, Elazığ 1996, s. 398.

⁸ Muharrem Ergin, *Dede Korkut Kitabı Metin-Sözlük*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara 1969, s. 27, 28, 48; Orhan Şaik Gökyay, *Dede Korkut Hikâyeleri*, Yeditepe Yayını, İstanbul 2019, s. 71, 73, 108-109.

⁹ *Dedem Korkudun Kitabı*, haz. Orhan Şaik Gökyay, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları, İstanbul 1973, s. CCCLXXXVII.

¹⁰ Nevin Balta, Gaziantep’te Çocuklara Ad Verme Geleneği”, *Folklor/Edebiyat*, C. 19/76, 2013, s. 197; Osman Köksal, “XIX. Yüzyıl Ortalarında Bir Osmanlı Kasabasında Şahıs Adı Profili”, *Bilgi*, S. 65, Bahar 2013, s. 232.

¹¹ Mevlüt Metin Türkteş, “Türklerde Ad Verme ile İlgili Bazı Tespitler”, *Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 17, 2019, s. 37-38.

¹² Kuran.com | Hadis | İSİM VE KÜNYE BÖLÜMÜ, Erişim Tarihi: 02.04.2024.

¹³ Ercan Alkaya, “Türklerde Ad Verme Geleneği ve Kişi Adları”, *Türk Kültürü*, C. 39, S. 459, Temmuz 2001, s. 443.

¹⁴ Ömer Soner Huncan, “Satuk Buğra Han”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 36, İstanbul 2009, s. 181.

¹⁵ Köksal, *agm*, s. 237.

¹⁶ İlhan Başgöz, “The Meaning and Dimension of Change of Personal Names in Turkey”, *Turcica*, XV, 1983, s. 202.

¹⁷ Çelik, “İsim Sosyolojisine Giriş...”, s. 57.

KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHIS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİR KİŞİ ADLARI (1518-1642)

Şahıs isimlerinde meydana gelen değişimler, tarihsel ve kültürel dönüşümü anlamının şüphesiz en önemli araçlarından biridir. Bu çerçevede 16. yüzyıl ile 17. yüzyılın ilk yarısında Konya şehir merkezi özelinde var olan kişi adlarının 124 yıllık süre içinde nasıl bir dağılım ve değişim geçirdiği bu çalışmanın problematiğini oluşturmaktadır. Araştırmanın kaynakları 1518¹⁸, 1539¹⁹ ve 1584²⁰ tarihli tapu tahrir defterleri ile 1642²¹ tarihli avarız defteri teşkil etmektedir. Aslında Konya'nın en erken tarihli mufassal tahrir defteri 1500²² tarihli olmasına rağmen bu defterin şehir merkezine ait kısmının eksikliği nedeniyle çalışma dışında tutulmuştur.

Şer'îye sicilleri ile tahrir ve temettuat²³ defterlerindeki şahıs isimlerinden hareketle çeşitli çalışmalar yapıldığı bilinmektedir. Bu hususta Yılmaz Kurt, en fazla makale üreten araştırmacı olarak dikkat çekmektedir. Örneğin, 16. yüzyılda Adana sancağında en çok kullanılan isimlerin Arapça kökenli olduklarına işaret etmiş, babalardaki isim çeşitliliğinin fazlalığına, babalardan oğullara geçişte Türkçe kökenli isimlerin yerini Arapça kökenli isimlere bıraktığını tespit etmiştir.²⁴ Aynı sonuçlara Kozan sancağında da ulaşmış,²⁵ Çorum ve Sivas sancaklarını ele aldığı araştırmalarında ise Mehmed, Mustafa, Ali gibi çok kullanılan isimleri değerlendirme dışında tutarak daha az oranda kullanılan Müslüman ve gayrimüslim isimlere odaklanmış, böylelikle çok sayıda farklı ismin varlığının altını çizmiştir.²⁶ Demir, kişi adlarını sayı, köken ve çeşitlilik bakımından gruplandırmış, Arapça kökenli isimlerin fazlalığına değinmiş, yüzyılın sonlarına doğru Türkçe kökenli isimlerdeki artışa dikkat çekmiştir.²⁷ Erpolat, yer ve kişi adları üzerinden insanların inanç yapıları ile tasavvuf ve Hz. Ali muhabbetinin yansımalarını araştırmıştır.²⁸ Köksal, Türk ad koyma kültüründe dinin belirleyici rolüne vurgu yaparken,²⁹ Gündüz, isimlerin büyük oranda İslami kökenli olduğunu buna karşılık Türkçe kökenli isimlerin oranında azalmanın meydana geldiğini belirtmiştir.³⁰ Açıknel, baba ve oğul isimlerini tür, köken ve sayı bakımından incelemiş, isimlerin ekseriyetinin Arapça olduğunu tespit etmiş, Mehmed, Ali ve Ahmed'in en çok kullanılan isimler olduklarını dile getirmiştir.³¹ Solak ve Gülenç de benzer sonuçlara ulaşmışlardır.³² İlhan ise Amid sancağındaki isimlerin ekseriyetinin Abdullah, Abdurrahman, Ali ve Nureddin gibi Arapça kökenli adlardan oluştuğunu ifade etmiştir.³³

Mevcut literatürden hareketle biz de dönemlere göre baba ve oğul isimlerini ayrı ayrı tespit edecek, daha sonra bunları tür ve köken itibarıyla gruplandırma yoluna gidecek, İslami-Arapça isimlerin baskınlığına karşılık Türkçe isimlerin zaman içindeki artış veya eksilmesine eğilecek, böylelikle isimler üzerinden 16. yüzyıl başlarından 17. yüzyıl ortalarına kadarki zaman aralığında yaşanan değişimi izleme fırsatını yakalayabileceğiz. Ayrıca incelenen dönemde kullanılan isimlerin görülebilmesi ve karşılaştırılabilmesi açısından da bütün isimleri (önlerindeki ve sonlarındaki unvan ve sıfatlar dikkate alınmadan) tek bir tablo halinde, makalenin sonunda Ek kısmında vereceğiz.

1. Konya Şehri

Anadolu Selçuklu Devleti'ne iki asır başkentlik yapan Konya 12. ve 13. yüzyıllarda dönemin en parlak Anadolu şehirlerinin başında gelmekteydi. Bütün başkentlerde olduğu gibi nüfus etnik ve dini bakımdan çeşitlilik göstermekteydi. Ana unsur olan Türklerin yanında Rum, Ermeni, Yahudi, Gürcü, Rus, Frenk menşeli gayrimüslimler ile Arap ve Acem kökenli Müslümanlar şehrin demografik yapısını oluşturmaktaydı. Bu dönemde şehrin Türkistan, Maverâünnehir, Horasan, Irak, İran ve Azerbaycan gibi İslam dünyasının çeşitli coğrafyalarından kalkıp gelen ilmi, idari, askeri ve bürokratik kadroların yer aldığı kalabalık grupların göçüne uğradığı belirtilmekte,

¹⁸ Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, Tapu Tahrir Defterleri (BOA. TT. d.), 63.

¹⁹ BOA.TT.d. 415.

²⁰ Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Tapu Tahrir Defterleri (TKGM.TT.d), 104.

²¹ Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, Maliyeden Müdevver Defterler (BOA. MAD. d.), 3074.

²² BOA.TT.d. 40.

²³ Cemil Cahit Güzelbey, "Gaziantep Şer'î Mahkeme Sicillerinde Türkçe Kişi Adları", *Türk Kültürü*, XII/252, 1984, s. 246-249; Halit Ongan, "Şer'îye Sicillerinde Geçen Türkçe Kişi Adları", *Türk Etnoğrafya Dergisi*, 1956, S. 52, s. 92-94.; Halit Ongan, "XV. Yüzyıla Ait Bursa Sicillerinde Geçen Bazı Türkçe Kişi Adları", *Türk Etnoğrafya Dergisi*, 1961, S. 4, s. 32-36.

²⁴ Kurt, *agm*, s. 169-252.

²⁵ Yılmaz Kurt, "Kozan'da Şahıs Adları", *Belleten*, LVIII/223, 1995, s. 607-633.

²⁶ Yılmaz Kurt, "Çorum Sancağı Kişi Adları (XVI. Yüzyıl)", *Belleten*, LIX/224, 1995, s. 75-119; Yılmaz Kurt, "Sivas Sancağında Kişi Adları", *OTAM*, S. 4, 1993, s. 223-290.

²⁷ Alpaslan Demir, "16. Yüzyılda Kelkit Kazası'nda Şahıs Adları", *e-Journal of New World Sciences Academy*, S. 6, 2011, s. 145-180.

²⁸ M. Salih Erpolat, "XVI. Yüzyılda Eleşkird, Şelve, Diyadin, Bayezid ile Ovacık Sancaklarındaki Kişi Adları Üzerinde Tasavvuf ve Hz. Ali Muhabbetinin Yansımaları", *Alevilik-Bektaşılık Araştırmaları Dergisi*, S. 20, 2019, s. 31-88; M. Salih Erpolat, "XVI. Yüzyılda Hersini Nahiyesinde Kişi Adları", *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, C. 7, S. 14, 2020, s. 37-83.

²⁹ Köksal, *agm*, s. 237.

³⁰ Ahmet Gündüz, "1561 Tarihli Mufassal Tahrir Defterine Göre Kocaeli Sancağında Şahıs İsimleri", *Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-III*, C. I, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayını, Kocaeli 2017, s. 728.

³¹ Ali Açıknel, "Artukabad Kazasında Türk Kişi Adları (1455-1520)", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 13, S. 2, 2003, s. 305.

³² İbrahim Solak, Ahmet Gülenç, "Zamantı Kazası Kişi Adları (1564)", *Maraş Araştırmaları -II*, Ed. İbrahim Solak, Samet Alıç, Palet Yayınları, Konya 2021, s. 33-50; İbrahim Solak, Ahmet Gülenç, "Maraş Kazası Kişi Adları (1564)", *Maraş Araştırmaları -IV*, Ed. İbrahim Solak, Samet Alıç, Palet Yayınları, Konya 2023, s. 37-66.

³³ Mehdi İlhan, "Onaltıncı Yüzyıl Başlarında Amid Sancağı Yer ve Şahıs Adları Hakkında Bazı Notlar", *Belleten*, C. LIV, S. 209, 1990, s. 221-222.

toplam nüfusunun 50.000- 60.000, gayrimüslimlerin de 6.000 civarında oldukları tahmin edilmektedir.³⁴ Ancak bu rakamların oldukça abartılı olduğunu söyleyebiliriz. Zira şehrin zamanla Selçuklu dönemi eski yerleşim dokusunun kapladığı alanın dışına taşmasına rağmen 20. yüzyıl başlarına kadar bu ölçekte büyük bir nüfusa ulaşmadığı bilinmektedir.

Şehir nüfusundaki kabarıklık ve çeşitlik 13. yüzyılın sonlarına doğru kaybolmaya başlamış süreç, Karamanoğulları Beyliği egemenliğinde de devam etmiş, 15. yüzyılın ikinci yarısında büyük ölçüde azalmıştır. Özellikle Osmanlı-Karaman mücadeleleri esnasındaki siyasi gerginlik ile Konya'nın Osmanlı egemenliğine geçmesinin ardından şehir halkından başta İstanbul olmak üzere Osmanlı coğrafyasının çeşitli bölgelerine sürgünler yapılmıştır.³⁵ Bu ve bunun gibi değişik olguların şehir nüfusunun düşmesine ve demografik çeşitliliğin azalmasına yol açtığı iddia edilebilir.

Osmanlı egemenliğinin tesis edildiği, istikrarın sağlandığı 16. yüzyılın başından itibaren nüfus artmaya başlamış, özellikle 1580'lerde ciddi bir yükselme meydana gelmiş, 17. yüzyılın ilk yarısında da bu eğilim devam etmiştir. 1518'de vergi mükellefi 1.426 iken, 1539'da 1.789'a, 1584'te 3.755'e çıkmış, 1642'de 2.940'a düşmüştür. 16. yüzyılda şehir nüfusunun 4.726-12.392 arasında olduğu tahmin edilmekte, bunun 70 ile 216 arasındaki bireysel nüfusun gayrimüslim olduğu belirtilmekte, gayrimüslimlerin şehir nüfusuna oranı %1,68 ile %3,19 arasında kaldığı zikredilmektedir.³⁶

1642 verilerinin toplamı 1584'e göre düşük olmasına rağmen her iki dönemde hane³⁷ ile avarızhane³⁸ terimlerine yüklenen anlam farklı olduğu ve katsayı uygulaması değişkenlik gösterdiğinden, bu dönemdeki nüfus tahminleri daha yüksek çıkmakta, toplamda 14.217-21.630 arasında bir nüfusa ulaşılmaktadır.³⁹ Buradaki makasın genişliği araştırmacıların kullandıkları kat sayılardaki değişkenlik ile muaf sınıfına yönelik farklı uygulamalardan kaynaklanmaktadır. Yine bu dönemde gayrimüslimlerin de 22 mahalleye yayıldıkları dikkat çekmektedir.⁴⁰

2. İsimlerin Kökeni ve Çeşitliliği

Kaynak olarak kullandığımız tahrir defterlerinde şahıs isimleri baba adlarıyla birlikte zikredildiğinden isimleri baba ve oğul şeklinde ikili bir tasnifle, diğer taraftan köken ve çeşitlilik bakımından da ayrı başlıklar halinde incelemek mümkündür. Araştırmanın ilk kaynağını oluşturan 1518 tarihli mufassal defterde oğul neslindeki 1.425,⁴¹ baba neslinde ise toplam 1.376⁴² isim kayıtlıdır. Her iki nesildeki Arapça kökenli isimler %80,5-82,5 oranla birinci sırada yer alırken, Türkçe kökenliler %9,1-12,5 oranıyla ikinci, Farsça kökenliler, %3,8-4,9 oranla üçüncü, birleşik ve diğer dil kökenliler ise %2,1-4,7 oranla dördüncü sıradadır. Çeşitlilik bakımından isimler ele alındığında oğul neslinde 222, baba neslinde ise 278 farklı ad kullanıldığı, bunlardan %47,5-55,6 oranla Arapça isimlerin ilk sırada, %22,4-3-33,8 oranla Türkçe isimlerin ikinci sırada, %3,6-8,8 oranla Farsça isimlerin üçüncü sırada, %5,4-12,3 oranla birleşik isimlerin dördüncü, %0,7-1,8 oranla diğer dil kökenlilerin son sırada geldiği görülmektedir.

1539'daki oğullarda toplam 1.789, babalarda 1.749 isim tespit edilmektedir.⁴³ Arapça kökenliler %79,8-85 oranla başı çekerken, Türkçe kökenliler %8,9-12,5 oranla, Farsça kökenliler %3-3,7 oranla, %3,1-4,2 oranla da birleşik ve diğer dil kökenli isimler takip etmektedir. İsimlerdeki çeşitlilik oğullarda 250, babalarda 287'ye çıkmakta, bunun %47-55,6'sını Arapça, %27,6-33,4'ünü Türkçe, %6,4-7,3'ünü Farsça, %8,8-11,8'ini birleşik, %0,3-1,6'sını diğer dil kökenli isimler oluşturmaktadır.

1584'te oğullarda toplam 3.755, babalarda 3.737 isim tespit edilmekte,⁴⁴ bunlardan %83,3-88,6'sı Arapça, %6,2-10,9'u Türkçe, %2,9-3,5'i Farsça, %2,4'ü birleşik ve diğer dil kökenlidir. Buna karşılık oğullarda 291, babalarda ise 335 farklı isim ortaya çıkmakta, bunlardan %48,7-51,9'u Arapça, %26,5-33,1'i Türkçe, %6,5-6,9'u Farsça, %8,7-9,9'u birleşik, %2,7-5,2'si diğer dillere aittir.

³⁴ Tuncer Baykara, *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*, Konya İl Kültür Müdürlüğü Yayını, Konya 1998, s. 104-128.

³⁵ Hasan Basri Karadeniz, "Karaman Sürgünleri (1467-1474)", *Belleten*, LXXIV/284, Ankara 2015, s. 73-104; Yahya Başkan, "Fatih Sultan Mehmed Döneminde Karaman Bölgesinden İstanbul'a İskân Edilen Nüfus", *Konya Kitabı S. XVII- Geçmişten Günümüze Göçler*, C. I, Ed. Alaattin Aköz, Doğan Yörük vd., Konya Ticaret Odası Yayını, Konya 2019, s. 197-215.

³⁶ Doğan Yörük, "XV-XVI. Yüzyıllarda Konya Şehrinde Toplumsal Zümreler", 2. *Milletlerarası Şehir Tarihi Yazarları Kongresi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Yayını, Konya 2013, s. 621; Doğan Yörük, "XVI. Yüzyılda Konya Şehrindeki Ticari Faaliyetleri Etkileyen Unsurlar", *Konya Kitabı S. XVI- Konya Ticaret Tarihi*, C. I, Ed. Abdülkadir Buluş, Caner Arabacı, Konya Ticaret Odası Yayını, Konya 2018, s. 237-239; Alaattin Aköz, "1475-1600 Yılları Arasında Konya", *Konya Ansiklopedisi*, C. 5, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya 2013, s. 261-263.

³⁷ Nejat Göyünç, "Hâne Deyimi Hakkında", *İÜFD Tarih Dergisi*, XXXII, İstanbul 1979, s. 331-348.

³⁸ Oktay Özel, "17. Yüzyıl Osmanlı Demografisi ve İskân Tarihi İçin Önemli Bir Kaynak: 'Mufassal' Avârız Defterleri", *XII. Türk Tarih Kongresi (12-16 Eylül 1994) Kongreye Sunulan Bildiriler III*, Ankara 1997, s. 735-743.

³⁹ Doğan Yörük, "Konya Kazasında Yerleşme ve Nüfus (1584-1642)" *INOCTE 2016, International New Tendencies Congress in Ottoman Researches October 7-9, 2016 Sarajevo, Proceedings Book*, Konya 2016, s. 167-169.

⁴⁰ BOA. MAD. d. 3074.

⁴¹ Bu dönemde 1 kişi kendi ismi yerine baba adıyla yazıldığından toplam olması gereken sayı 1426'dır.

⁴² Oğul ile baba isimlerinin sayısı arasındaki fark 50 kişinin baba adı hanesine herhangi bir isim yazılmamasından kaynaklanmaktadır.

⁴³ Oğul ile baba isimlerinin sayısı arasındaki fark 40 kişinin baba adı hanesine herhangi bir isim yazılmamasından kaynaklanmaktadır.

⁴⁴ Oğul ile baba isimlerinin sayısı arasındaki fark 18 kişinin baba adı hanesine herhangi bir isim yazılmamasından kaynaklanmaktadır.

KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHIS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI (1518-1642)

1642’de oğullarda toplam 2.940, babalarda 2.753 isim tespit edilmekte,⁴⁵ bunlardan %82,6-87,3’ü Arapça, %5,7-9,8’i Türkçe, %3,3-3,4’ü Farsça, %2,1-4,3’ü birleşik ve dillerdendir. Buna karşılık oğullarda 317, baba neslinde ise 367 çeşit isim meydana çıkmakta, bunlardan %48,8-49,8’i Arapça, %22,4-30’u Türkçe, %8,2-8,8’i Farsça, %4-5,8’i birleşik, %7,4-14,8’i diğer dil kökenli farklı isimlerden müteşekkildir.

Tablo 1: İsimlerin Köken ve Adetleri

Köke n	OĞUL						BABA									
	151 8	%	153 9	%	158 4	%	164 2	%	151 8	%	153 9	%	158 4	%	164 2	%
Arapça	117	82,5	152	85,1	332	88,6	256	87,8	110	80,7	139	79,5	311	83,3	227	82,4
Türkçe	129	9,1	160	8,9	231	6,2	169	5,7	172	12,5	218	12,5	407	10,9	269	9,8
Farsça	54	3,8	54	3,0	110	2,9	100	3,4	68	4,9	64	3,7	130	3,5	92	3,3
A-F	2	0,1	1	0,1	2	0,1	0	0,0	0	0,0	1	0,1	2	0,1	1	0,0
A-T	8	0,6	7	0,4	13	0,3	11	0,4	4	0,3	5	0,3	15	0,4	17	0,6
F-A	37	2,6	27	1,5	31	0,8	6	0,2	16	1,2	40	2,3	24	0,6	26	0,9
F-T	10	0,7	12	0,7	17	0,5	5	0,2	5	0,4	16	0,9	27	0,7	20	0,7
T-A	3	0,2	2	0,1	7	0,2	4	0,1	2	0,1	7	0,4	3	0,1	5	0,2
T-F	2	0,1	1	0,1	1	0,0	1	0,0	0	0,0	2	0,1	2	0,1	6	0,2
Diğer	5	0,4	4	0,2	17	0,5	76	2,6	2	0,1	1	0,1	14	0,4	43	1,6
Toplam	142	10	178	10	375	10	294	10	137	10	174	10	373	10	275	10
Boş	1	-	0	-	0	-	0	-	50	-	40	-	18	-	187	-

A: Arapça, F: Farsça, T: Türkçe

16. yüzyılın başlarından sonlarına ve 17. yüzyılın ortalarına kadarki süreçte Arapça isim alan kişilerin sayılarının sürekli arttığı, buna karşılık Türkçe isimlerin azaldığı, Farsça isimlerde herhangi bir değişimin olmadığı söylenebilir. Ayrıca, Arapça-Türkçe, Türkçe-Farsça, Arapça-Farsça ve diğer dil (Rumca ve İbranice) gruplarına ait isimler varsa da bunlar genel toplam içinde küçük bir orana tekabül etmektedirler. Arapça isimlerdeki fazlalık İslam dini ile Arap dili ve kültürünün Türk toplumu üzerindeki etkisiyle ilişkilendirilebilir. Fakat incelenen dönemde bu sürecin oldukça yavaş seyrettiği asıl değişimin 1518 önceki dönemlerde meydana geldiği anlaşılmaktadır. Zira çalışmanın ilk verilerini oluşturan 1518’de bile, isimlerin %80,5-82,5’inin Arapça kökenli olması buna işaret etmektedir.

Köken itibarıyla Arapça isimler yüksek çıkarken, çeşitlilik bakımından ele alındığında Arapça isimler yine en başta gelmesine rağmen yüzdelik dilim yaklaşık %50 civarına düşmektedir. Türkçe kökenli isimlerin sayıca az olmasına karşılık çeşitlilik açısından %22,4-33,8 arasında seyretmesi farklı Türkçe isimlerin kullanımına işaret etmektedir. Tablo I ve II’ye bakıldığında oğul ve baba neslindeki isimlerin gerek köken gerekse çeşitlilik bakımından kendi içindeki değişkenliği görülecektir. Yine, şahıslar baba adlarıyla birlikte defterlere yazıldıklarından oğul ve baba isimlerinde tekrar eden bir döngü dikkat çekmektedir. Her ne kadar bunun sayısal verilerini çıkarmasak da yaygın bir kullanım alanı bulduğunu söyleyebiliriz. Baba ve dede gibi aile büyüklerinin isimlerinin çocuklara ad olarak verilmesi Türk toplumundaki ataya saygı anlayışının bir uzantısı olarak değerlendirilebilir. Fakat benzer durumun Hristiyan ve Yahudiler de gözlemlendiğini belirtmekte fayda vardır.

Tablo 2: İsimlerin Çeşitliliği

Çeşitlilik	OĞUL						BABA									
	151 8	%	153 9	%	158 4	%	164 2	%	151 8	%	153 9	%	158 4	%	164 2	%
Arapça	118	53,2	139	55,6	151	51,9	158	49,8	146	52,5	135	47,0	163	48,7	179	48,8
Türkçe	65	29,3	69	27,6	77	26,5	71	22,4	94	33,8	96	33,4	111	33,1	110	30,0
Farsça	8	3,6	16	6,4	19	6,5	28	8,8	21	7,6	21	7,3	23	6,9	30	8,2

⁴⁵ Oğul ile baba isimlerinin sayısı arasındaki fark 187 kişinin baba adı hanesine herhangi bir isim yazılmamasından kaynaklanmaktadır.

A-F	2	0,9	1	0,4	2	0,7	0	0,0	0	0,0	1	0,3	2	0,6	1	0,3
A-T	7	3,2	5	2,0	5	1,7	3	0,9	3	1,1	3	1,0	8	2,4	8	2,2
F-A	9	4,1	7	2,8	13	4,5	5	1,6	6	2,2	14	4,9	8	2,4	4	1,1
F-T	4	1,8	6	2,4	3	1,0	2	0,6	4	1,4	8	2,8	8	2,4	3	0,8
T-A	3	1,4	2	0,8	5	1,7	2	0,6	2	0,7	6	2,1	2	0,6	4	1,1
T-F	2	0,9	1	0,4	1	0,3	1	0,3	0	0,0	2	0,7	1	0,3	1	0,3
Diğer	4	1,8	4	1,6	15	5,2	47	14,8	2	0,7	1	0,3	9	2,7	27	7,4
Toplam	222	100	250	100	291	100	317	100	278	100	287	100	335	100	367	100

A: Arapça, F: Farsça, T: Türkçe

2.1. Arapça Kökenli İsimler

Türkler tarihi süreç içinde çeşitli dinlerin müntesibi olmakla birlikte Şamanizm- Gök Tanrı ve İslâm en fazla kabul ettikleri din olmuştur. Her din Tanrı, peygamber, melekler, iyi-kötü ruhlar, ilk inananlar, din büyükleri vs. adlarla bir bütün teşkil etmekte, her toplum mensubu olduğu dinin terim, kavram ve ıstılahlarıyla kutsal saydığı isimleri büyük bir iman ve iştiyakla benimsemiştir. Bu doğrultuda Türklerin 10. asırdan itibaren kitleler halinde Müslümanlaşmasıyla birlikte İslam dini ile ilişkilendirilen Arapça kökenli isimler de yaygınlaşmaya başlamıştır.⁴⁶ İsim alıp vermedeki bu anlayış bin yıldır canlılığını korumakta, günümüzde bile şahıs adlarının ekseriyetini hala Arapça kökenli İslami isimler oluşturmaktadır.

Arapça isimler arasında Allah'ın isim ve sıfatları, peygamberlerin isimleri, Hz. Muhammed'in isim ve sıfatları, ehl-i beyt, ilk dört halife, sahabe ve kutsal aylar en çok kullanılan Arapça isimler arasında gelmektedir. Abdullah, Abdulkadir, Abdurrahman, Abdülbaki, Abdülcélil, Abdülğaffar, Abdülkerim, Abdüllatif, Abdüsselam, Abdülvehhab, Emrullah, Nasrullah, Lütfullah, Nurullah, Veli, Latif, Adil, Baki ve Gaffar gibi Allah'ın isim ve sıfatlarının doğrudan veya önüne bazı ekler getirilerek yapılan isimler; Mehmed/Muhammed, Yusuf, Yunus, İbrahim, Nuh, Salih, İsa, İshak, Yakub, İsmail, Süleyman, Davud, İlyas, Eyüb, Danyal, Yahya, Zekeriya ve Musa gibi peygamber isimleri; Mehmed, Ahmed, Mustafa, Mahmud, Emin ve Habibullah gibi Hz. Muhammed'in isim ve sıfatları; Hasan ve Hüseyin gibi Hz. Muhammed'in torunlarının isimleri; Ebubekir, Bekir, Ömer, Osman ve Ali gibi ilk dört halifenin isimleri; Bilal, Abbas, Selman, Zeyd, Cafer ve Hamza gibi sahabe isimleri; Muharrem, Safer, Receb, Şaban ve Ramazan gibi kutsal ayların isimleri; İsrail, Mikail, Rıdvan gibi melek adları, Nebi, Resul ve Enbiya gibi peygamber anlamına gelen adlar bakkal, hallaç, tacir, debbağ, helvacı gibi meslek adları ve Hacı, Cibal, Şems, Fani, Sefer gibi adların sık kullanıldığını söyleyebiliriz.

Dört tahririn her birinde ve iki nesilde de en çok kullanılan isim Mehmed'dir. Bunu sırasıyla Mustafa, Ahmed, Ali, Hüseyin, Hasan, İbrahim, Yusuf, Mahmud, Süleyman, Osman, Musa ve Hızır gibi isimler takip etmektedir. Bunların toplam isimler içindeki oranları yaklaşık %45'e tekabül etmektedir (bk. Tablo III). Her dönemde nüfusun neredeyse yarısının bu isimleri taşıdığını söyleyebiliriz. Bu durum 20. yüzyıla da taşınmış, Mehmed, Mustafa, Ahmet, Ali ve Hüseyin geleneksel isimler olarak zikredilmekte, 1960-1999 yılları arasında Konya'da en fazla kullanılan isimlerin başında Mehmet ve Mustafa geldiği, fakat sayısal olarak ivme kaybettikleri belirtilmektedir.⁴⁷

İslam dinini sonradan kabul eden kişilere genellikle yeni bir ad verildiği, baba adlarının ise gerçek isimleriyle değil Abdullah adıyla anıldığı, Yusuf veled-i Abdullah, Memi veled-i Abdullah, Mercan veled-i Abdullah, Ferhad veled-i Abdullah, Pervane veled-i Abdullah vs. şeklinde defterlere kaydedildiği bilinmektedir.⁴⁸ Kurt, bu uygulamanın mühtedilerin toplumla kaynaşmalarını kolaylaştırmak için yapıldığını öne sürmektedir.⁴⁹ Fakat baba ismi Abdullah olanların tamamını mühtedi olarak kabul etmek de doğru değildir. Zira Abdullah, Abdurrahman, Abdülkerim, Abdülaziz vs. Allah'ın isimlerinin önüne Arapça kul anlamına gelen "abd" kelimesinin eklenmesiyle oluşan Allah'ın kulu, Kerim'in kulu, Aziz'in kulu, Rahman'ın kulu gibi isimlerin Hz. Peygamber tarafından övüldüğü ve tavsiye edildiği düşünüldüğünde⁵⁰ Abdullah'ın genel ad olarak da kullanıldığı açıktır. Bunun yanında, Abdullah isminin Hz. Peygamber'in babasının adı olduğu da unutulmamalıdır.

16. yüzyılın başlarında Abdullah ismi diğerleri gibi sıradan bir ad iken asrın ortalarından itibaren sayılarındaki artış nedeniyle durumun farklılaştığı düşünülmekte, bu da dönemin Konya'sında yaşanan ihtida

⁴⁶ Alkaya, *agm.* s. 443-444.

⁴⁷ Çelik, *İsim Kültürü ve Din ...*, s. 168, 183.

⁴⁸ Köle menşeli ihtidaldaki Yusuf ismi hakkında geniş bilgi için bkz. İzzet Sak, *Şer'îye Sicillerine Göre Sosyal ve Ekonomik Hayatta Köleler (17. ve 18. Yüzyıllar)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya 1992, s. 83-85.

⁴⁹ Yılmaz Kurt, "Bodrum Kazasında Kişi Adları", 3. *Uluslararası Her Yönüyle Bodrum Sempozyumu 30 Ekim-1 Kasım 2013, Bildiriler, II*, haz. M. Akif Erdoğan, Ahmet Özgiray, İzmir 2014, s. 652.

⁵⁰ Kuran.com | Hadis | İSİM VE KÜNYE BÖLÜMÜ, Erişim Tarihi: 02.04.2024.

KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHİS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI (1518-1642)

hareketlerini gündeme getirmektedir. Bunların tahrirlere göre dağılımı şöyledir: 1518’de oğullarda 2, babalarda 20, 1539’da 7-69, 1584’te 26-105, 1642’de ise 8-169 şeklindedir. Oğullardan ziyade babalardaki Abdullah sayısındaki artış dikkat çekmektedir. Bu husus özellikle 1584 tahririnde daha fazla görünür hale gelmiş, 34 azatlı köleden 33’ünün baba adı hanesine Abdullah yazılmıştır. 1642’de de benzer eğilim görülmesine rağmen *ıtık*, *mu’tak* şeklinde ihtidayı çağrıştıran herhangi bir kayıt yer almamıştır. Ancak oğullar ve babalar arasındaki bu kadar sayı farkını toplum içindeki doğal isim verme geleneğiyle de açıklamak mümkün olmayacağına göre ihtida hareketlerinin de bir şekilde dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Fakat 1641-1749 yılları arasında Konya mahkemesine sirayet eden sadece 43 vakanın tespit edilmiş olması nedeniyle ihtida hareketlerinin oldukça yavaş seyrettiği gerçeği de gözden uzak tutulmamalıdır.⁵¹

Tablo 3: En Fazla Kullanılan Arapça 10 İsim

No	İsimler	OĞUL				BABA			
		1518	1539	1584	1642	1518	1539	1584	1642
1	Mehmed	150	206	495	393	100	116	360	243
2	Ali	101	107	203	169	85	116	214	154
3	Ahmed	57	95	237	174	67	84	199	117
4	Mustafa	84	119	316	230	47	84	222	144
5	Yusuf	61	45	113	67	53	77	100	0
6	Mahmud	44	54	112	66	41	44	86	68
7	Hasan	39	48	114	85	43	38	98	88
8	İbrahim	43	43	130	107	35	32	109	67
9	Hüseyin	36	62	133	104	16	34	89	76
10	Musa	30	0	0	0	34	0	0	0
10	Süleyman	0	36	72	80	0	0	0	53
10	Abdullah	0	0	0	0	0	69	105	199
10 İsmi Toplamı		645	815	1925	1475	521	694	1582	1209
10 İsmi Toplam %		45,3	45,6	51,3	50,2	37,9	39,7	42,3	43,9
Tüm İsimlerin Toplamı		1.425	1.789	3.755	2.940	1.376	1.749	3.737	2.753

2.2. Türkçe Kökenli İsimler

Arapça kökenli isimlerden sonra ikinci sırada Türkçe kökenliler gelmekte, 1518-1642 arasında hem oğul hem de baba neslinde Türkçe kökenli isimlerde kademeli bir azalma dikkat çekmektedir. Oğul neslinde başlangıçta %9,1 iken %8,9’a, %6,2’ye ve %5,7’ye düşmüş, baba neslinde ise %12,5’ten %10,9’a, son olarak da %9,8’e gerilemiştir. Ancak her dönemde baba neslindeki Türkçe isimler oğullara göre daha yüksektir. Türkçe şahıs adlarının kullanımındaki azalma Konya’ya özgü olmayıp Anadolu’nun pek çok yerinde de gözlemlenebilmektedir.⁵²

Arapça isimlerde olduğu gibi Türkçe isimlerde de Türk ad verme geleneğinin yansımalarını baskın bir şekilde görmek mümkündür. Bunların başında dini ve elbette Tanrı merkezli isimler gelmekte Tanrıverdi-Tanrıvermiş, Çalabverdi-Çalabvermiş gibi adlar bu kategorinin başına yerleşmektedir. Çocuk ölümlerinin fazla olduğu, sağlıklı ve gülbüz çocukların varlığının nimet olarak görüldüğü bir dönemde çocukların daha uzun ömürlü olması amacıyla Durmuş, Dursun, Durdu, Satılmış ve Satı⁵³ gibi isimler öne çıkmaktadır. Çocukların güçlü, dayanıklı ve mücadeleci olmaları amacıyla Boğa, Öküz, Arslan, Kaplan, Kurt, Tosun ve Koç; nazar değmemesi,⁵⁴ ailesine ve çevresine sadık kalması maksadıyla Köpek ve Çomar gibi hayvanların adları ile Şahin, Doğan, Saka ve Balaban gibi çeşitli kuş isimleri; mutluluk, sevinç ve baht açıklığını ifade etmek için Sevinç, Sevindik, Beğendik, Güvendik, Bulduk, Armağan ve Şenlik; aileye uğur, kısmet ve şans getirmesi düşüncesiyle de Uğur ve Uğurlu gibi adlar verilmiştir.

⁵¹ Aköz, *agm*, s. 549.

⁵² Kurt, “Kozan (Sis)...”, s. 367-368.

⁵³ Aileler, çocuklarının uzun süre yaşamasını sağlamak için onları bir şeyhe veya dervişe satmaktadır. Böylece çocuklarının adını da Satılmış ya da Satı koymuşlardır. Yılmaz Kurt, “1525 Tarihinde Adana Sancağında Türkçe Kişi Adları Üzerine”, *BAL-Tam Türklük Bilgisi*, 2, Prizren 2005, s. 77; Faruk Sümer, *Türk Devletlerinde Şahıs Adları I*, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, İstanbul 1999, s. 19.

⁵⁴ Laszlo Rasonyi, *Tarihte Türklük*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1993, s. 23.

Oğuz Türklerinin kurucu ve kutlu lideri olarak görülen Oğuz Han ve ona atfedilen destanda Oğuz Han'ın Günhan, Ayhan, Yıldızhan, Gökhan, Dağhan ve Denizhan adlı altı oğlundan söz edilmektedir. Oğuz Türklerinin bu altı çocuktan çoğaldığı, her birinin dört kola ayrılarak 24 boyu oluşturduğu bilinmekte, bu da isim almada gün, ay, yıldız, gök, dağ, deniz gibi kelime köklü veya ekli çeşitli isimlerin kullanımını gündeme getirmektedir. Gün, Güneri, Gündüz, Günhan, Günaydı, Gündoğmuş, Aydı, Apaydı, Aydoğmuş, Aydoğdu, Yıldız isimleri bu bağlamda zikredilebilir. Bayat, Bayadlu, Bayındır, Çeb-Çebni, Eymir, Eymürlü gibi boy, oymak, aşiret; Türk, Kürt, Bulgar, Tatar, Macar, Karaman, Menteşe gibi kavim ve beylik; Işık ve Evren gibi eski Türk inançlarıyla ilgili kavramlar; Han, Turhan, Tunahan, Bayhan ve Sarihan gibi hanlık terimleri; Dünder, Bali, Orhan, Oğuz, Tuğrul ve Savcı gibi tarihi şahsiyetler; Erdoğan, Oğuzeri, Oğulbeg, Ulubeg, Urbeg, Paşa, Paşa Yiğit, Kaya, Koca, Yahşi gibi beylik, kahramanlık, yiğitlik ve güç bildiren adlar ile Kara ve Sarı gibi renklerle ilişkili isimler Oğuz töresi ve Türk toplumundaki dini inançların etkisini yansıtmaktadır.

Doğumun yapıldığı mekân ve zaman gibi unsurların da isim olarak verildiği dikkat çekmektedir. Yayla, Göçeri, Ermenek ve Bayram gibi isimler çocuklardaki doğum anına atıfta bulunmaktadır. Doğum yeriyle ilişkilendirebildiğimiz bir başka unsur ise mahallelerdir. Dönemin Konya'sındaki 89-117 mahalleden⁵⁵ sadece Pürçüklü, Hoşhan ve Dınkeş'in adı geçmekte, diğerlerinden söz edilmemektedir. Söz konusu adların kökeninin mahallelerle mi, yoksa bunların kurucu önderi veya lideri olan kişilerle mi ilgili olduğu meselesi ayrı bir tartışma konusudur.

Kişilerin isim alma süreci doğumun akabinde konulan isimle sonlanmamakta hayatın her kademesinde devam etmektedir. Çocukların doğuştan getirdiği fiziksel özelliklerini yansıtan Alagöz, Karaoğlan, Akbaş, Akçabaş, Küpelü gibi isimlerin yanında sonradan lakap olarak bazı sıfatların isim haline geldiği veya o sıfatlarla anıldığı ileri sürülebilir. Dede ve Bilmiş gibi yaşlılık ve bilgelik ifadeleri; Karakayır, Aksakal, Yanık, Karayılan, Ağaçayak-Ağaçayaklı, Anaoğlu, Topal, Solak gibi fiziksel özellikler; Niğdelü ve Armudlu gibi yerleşim yerleri, Oduncu, Bıçakçı, Balcı, Avcı, Bağcı, Doğancı, Deveci, Düğmeci, Değirmenci ve Demirci gibi mesleklerden kaynaklı isimleri bu minvalde değerlendirmek gerekir. Zira yeni doğan bir çocuğa Niğdeli, Armudlulu, Bağcı, Doğancı, Aksakal, Yanık gibi isimlerin verilmesi düşünülemez, bunlar daha sonra kişi ya da kişilere yapılan yakıştırmaların bir ürünüdür. İlgili şahısların gerçek adları zaman içinde kullanım dışı kalırken bunun yerine sonradan kendilerine yakıştırılan sıfat ve lakaplar isim haline dönüşmektedir. Yakın zamana kadar Anadolu'nun pek çok yerinde, özellikle kırsal kesimde şahısların gerçek adlarından ziyade sıfat ve lakaplarıyla anıldığı bilinmektedir. Hatta bu hususu teyit edici "Yiğit lakabıyla anılır" şeklinde bir de Türk Atasözünün varlığından söz edebilir (bk. Tablo IV).

Türkçe isimlerin sayı bakımından az olmakla birlikte çeşitlilik açısından daha geniş bir yelpazeye yayıldığı yukarıda dile getirilmiştir. Bu çerçevede, toplamda 315 civarında birbirinden farklı Türkçe ismin kullanıldığını söyleyebiliriz. İsimlerin kullanım sıralamasında dönemlere göre değişimler görülse de en çok kullanılan isimlerin başında Memi, Bali, Bayram, Budak, Durmuş, Yahşi, Emre, Sevindik, Ahi, Arslan, Avdul, Aydoğmuş, Dede, Esfe, Kaplan, Kara, Karagöz, Keşiş, Menteşe, Oruç, Paşa, Saru, Satı⁵⁶, Satılmış gibi adlar gelmektedir. Bunlardan Bali/Balı kelimesinin baldan türetilen Balı şeklinde okunması gerektiği belirtilmekte, Bektaşî şeyhlerinden Balım Sultan'ın adının Balı Sultan veya Hızır Balı'dan geldiği zikredilmektedir.⁵⁷ Oruç, Farsça'daki roç, ruze, rüza kelimesinin önüne o veya u sesinin eklenmesiyle Türkçe fonetiğe uydurulurken,⁵⁸ Memi ve Memiş isimleri Muhammed isminin Türklerdeki karşılığı olan Mehmed'in halk dilinde bozulmuş halini yansıtmakta, Emre ismi ünlü Türk mutasavvıfı Yunus Emre ile Ahi kelimesi ise Ahi teşkilatı ve ahilikle bağlantıyı gündeme getirmektedir. Kaplan, Kara, Keşiş, Karagöz, Arslan (Aslan) ve Bayram gibi isimler de daha çok Karamanlı Ortodoks Türkler diye adlandırdığımız gayrimüslim unsurun kullandığı adlardır. Her tahrir dönemindeki gayrimüslimlerin yaklaşık %50'sinin Türkçe kökenli adlar aldıkları görülmektedir. Gayrimüslimler arasında Türkçe kökenli pek çok ismin yanında Arapça ve Farsça kökenli adların varlığını da belirtmek gerekir.⁵⁹

⁵⁵ Yörük, "Konya Kazasında Yerleşme ve Nüfus...", s. 166-168.

⁵⁶ Çocukları yaşamayan aileler doğumdan önce çocuklarını bir dedeye, dervişe, yatıra satarak çocuğun yaşayacağına inanırlar. Bu yüzden çocuk erkek olursa Satılmış, kız olursa Satı adı verilirdi, fakat burada Satı isminin erkek adı olarak kullanılması oldukça ilginçtir. Bk. Kurt, "Sivas Sancağında...", s. 230.

⁵⁷ Yılmaz Kurt, "Kozan'da Şahıs Adları...", s. 615-616.

⁵⁸ Soğdça ve Orta Farsça köklere sahip "rōç, rüza- gün" kelimesinin Türkçe gramer yapısına uydurulmasıyla üretilen Oruç ismi Türkçe kabul edilmiştir. Oruç ne demek TDK Sözlük Anlamı (sozluk.gov.tr). Erişim Tarihi: 16.09.2024.

⁵⁹ Bk. BOA.TT.d.63, s. 23; BOA.TT.d.415, s.17-18; TKGM.TT.d.104, vr.19b; BOA.MAD.d.3074, s. 39-68.

**KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHIS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI
(1518-1642)**

Tablo 4: En Fazla Kullanılan Türkçe 10 İsim

	Oğul				Baba			
	1518	1539	1584	1642	1518	1539	1584	1642
Ahi	5	8	-	-	5	5	12	-
Arslan	-	3	9	15	-	4	-	9
Avdul	5	-	-	-	-	7	-	-
Aydoğmuş	-	-	-	-	3	-	-	-
Ayvaz	-	-	9	-	-	6	22	-
Bali	8	17	9	9	4	14	33	15
Bayram	-	3	19	10	-	-	14	11
Budak	-	19	6	-	-	-	11	13
Dede	-	-	-	4	4	-	-	15
Durmuş	4	6	6	10	6	9	-	12
Emre	7	-	10	-	8	-	12	-
Esfe	5	6	-	-	4	-	-	-
Kaplan	-	-	-	-	-	-	-	8
Kara	-	-	-	-	-	5	-	-
Karagöz	-	-	-	5	-	5	-	-
Keşiş	-	-	-	5	-	-	-	-
Memi	4	16	35	6	-	15	39	12
Menteşe	5	-	-	-	-	-	-	-
Oruç	-	-	-	-	-	-	11	-
Paşa	-	-	-	-	8	-	-	-
Saru	-	-	-	-	4	-	-	-
Satı	-	-	-	9	-	-	-	8
Satılmış	-	8	-	8	-	-	-	-
Sevindik	5	-	5	-	-	-	15	-
Yahşi	7	5	15	-	5	8	25	9
Toplam Adet	45	91	123	81	51	78	194	112
Türkçe Adlar İçindeki %	34,8	56,8	53,2	47,9	29,6	35,7	47,6	41,6
Tüm Adlar İçindeki %	3,1	5,0	3,2	2,7	3,5	4,3	5,1	3,8

2.3. Farsça Kökenli İsimler

Türklerin batıya doğru tarihi yolculuklarındaki duraklardan biri de İran coğrafyasıdır. Eski Pers ve Sasani medeniyetlerinin yükseldiği bu topraklarda yerleşik kültürün unsurları olan bürokrasi, dil, edebiyat ve güzel sanatlar gelişmiş, bu da bölgeye sonradan gelen Türkler üzerinde derin izler bırakmıştır. Türkçedeki peygamber, abdest ve namaz gibi dini ıstılahların Farsça oluşunun yanı sıra eski İran kral ve destan kahramanlarının isimleri unvan veya ad olarak da kullanılmıştır. Türk kültür ve medeniyeti içinde üretilen eserlerin önemli bir kısmı Arapça ve Farsça yazılmış, Türkçede kullanılan sözcüklerin önemli bir kısmını bu dillerden alınan kelimeler oluşturmuştur. Dolayısıyla Türkçeye Arapça, Farsça ile diğer dil ve milletlerden girmiş kelime ve şahıs adları, Türk milletinin tarih boyunca hukuki, idari, iktisadi, edebi, dini vs. alanlarda iletişim ve etkileşim içinde olduğu dünyanın sembolik göstergeleri olarak kabul edilebilir.

Farsça isimler arasında Mirza/İmirza, Şah, Şahruh, Şahmur, Şahsuvar, Pehlivan, Şirmerd, Rüstem, Dilaver, Şehriyar, Dizdar gibi askeri unvan ve kahramanlık terimleri; Cihangir, Cem, Hüsrev, Behlül, Behram, Kubad, Siyavuş gibi tarihi şahsiyetlerin adları; Bahşayış, Şeker, Şekerhun, Bostan, Hoşkadem, Hoşhun, Ahu, Berhürdar gibi iyilik ve güzellik dilekleri; Köçek, Kūlahduz, Cullah, Peçeci, Çerağdar, Helvacı gibi meslek adları; Kalender, Derviş, Hoca, Mollagur gibi dini kesimleri tanımlayan terimler gelmektedir. Ayrıca Divane, Derbeder gibi akıl

sağlığı hakkında kanaat oluşturan adlar; Pir, Piri, Pirlı gibi usta, şeyh, yaşlı gibi anlamlara gelen ve saygınlık ifade eden adlar; Handan, Mercan, Yaren, Yedigâr, Baran, Perviz, Polad, Poladçı, Peder, Pervane, Kötek, Piyale, Bestan, Ruşen, Canan, Bende, Tufan, Segah, Şekur gibi adlar Farsça kökenli isimlerin ekseriyetini oluşturmaktadır.

Farsça kökenli isimler çeşitlilik bakımından oldukça dardır. Bu nedenle belli isimlerde kabarıklık dikkat çekmektedir. Örneğin, Piri, Bostan, Derviş, Dilaver, İmirza, Piyale, Kalender, Kubad, Mirza, Pervane, Bahşayış, Cem, Handan, Polad, Rüstem, Şeker ve Şirmerd gibi isimler daha sık kullanılmakta, tüm Farsça isimler arasında bunların dağılımı %68,5 ile %89,1 arasında değişmektedir.

Tablo 5: En Fazla Kullanılan Farsça İsimler

İsimler	1518	1539	1584	1642	1518	1539	1584	1642
Bahşayış	4	-	-	-	6	6	5	-
Bostan	-	-	30	9	-	-	13	22
Cem	-	-	-	-	-	-	-	4
Derviş	3	8	20	27	-	-	20	15
Dilaver	-	-	-	10	-	-	-	-
Handan	-	-	-	-	-	-	-	3
Hoca	-	3	-	-	-	4	5	-
Hüsrev	-	6	4	-	-	-	5	-
İmirza	-	-	8	-	-	-	13	-
Kalender	-	-	-	5	-	-	-	-
Kubad	--	-	5	-	-	-	7	-
Mirza	-	-	-	6	-	-	-	-
Pervane	-	-	6	-	-	-	-	-
Piri	41	18	20	6	31	25	33	15
Piyale	-	-	-	10	-	-	-	-
Polad	-	-	-	-	-	3	7	4
Rüstem	-	-	-	-	8	6	-	-
Şeker	-	3	5	-	-	-	3	-
Şirmerd	-	-	-	-	3	-	-	-
Toplam	48	38	98	73	48	44	111	63
	3,3	2,1	2,6	2,4	3,3	2,4	2,9	2,1
%	88,9	70,4	89,1	73,0	70,6	68,8	85,4	68,5

2.4. Birleşik İsimler

Tek köklü isimlerin yanında birleşik adlar da yaygın olarak kullanılmaktadır. Aynı dil köklü birleşik isimler ilgili dil gruplarında verildiğinden, burada sadece farklı dillere ait birleşik adlar dikkate alınmıştır. Bu da Türkçe-Arapça, Türkçe-Farsça ve Farsça-Arapça köklere sahip birleşik isimleri öne çıkarmaktadır. Dönem itibariyle en çok kullanılan isim, sıfat veya köklerin başında Pir, Han, Şah, Tur, Kul, Bali, Paşa, İne, Hoca, Baba, Işık, Gül, Kara, Er, Kaya, Baba, Geldi ve Verdi gelmektedir. Bilhassa Pir ismi dikkat çekmekte Pir Ahmed, Pir Veli ve Pir Nasuh isimlerinin sayısal dağılımı tahrirlere göre değişmekle birlikte bu tür isimler oğullarda 38, 28, 31 ve 7 şeklinde iken babalarda 32, 38, 27 ve 31 biçimindedir. Benzer durum Kelkit, Zile, Zamantu, Yabanabad, Siverek kaza ve sancaklarında⁶⁰ da gözlemlenmektedir. Koca, yaşlı, ihtiyar; tarikat kurucusu veya şeyhi, bir esnaf topluluğunun veya bir mesleğin kurucusu gibi anlamlara gelen Pir⁶¹ isminin Karaman beyliği ve topraklarında tarihi şahsiyetlerle de ilişkisinin altını çizmek gerekir. İsme lügat manası dışında saygınlık anlamı da yüklendiğinden bu da adın yaygın kullanımına zemin hazırlamış olmalıdır. Bu minvalde doğan çocuk için bir şükran ifadesi ve çocuğun gelişini ve varlığını emanet olarak gören anlayışın bir göstergesi olarak Allahverdi, Sübhanverdi, Hüdaverdi, Hakverdi gibi isimler, kullanım sıklığı bakımından ikinci sırada gelmektedir. Tahrirlere

⁶⁰ Demir, "Kelkit...", s. 247; Alpaslan Demir, "Zile Kazası'nda Şahıs Adları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, V/21 Bahar 2012, s. 65-66; Solak- Gülenç, "Zamantu...", s. 49; M. Salih Erpolat, "XVI. Yüzyılın Başlarında Siverek Sancağı'ndaki Kişi Adları", *Mezopotamya ve Anadolu'nun Kavşagında Bir Kent: Siverek Tarih- Toplum- Kültür*, ed. İbrahim Özcoşar vd., Çizgi Kitabevi, Konya 2022, s. 143.

⁶¹ Aydil Erol, *Şarkılarla Şiirlerle Türkülerle ve Tarihi Örneklerle Adlarımız*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 1992, s. 329.

KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHİS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI (1518-1642)

göre oğullarda 6, 7, 18 ve 15 iken babalarda 1, 5, 18 ve 22'dir. Bunlara Tanrıverdi, Tanrıvermiş, Çalabverdi, Çalabvermiş gibi Türkçe köklü birleşik isimleri de ekleyerek sayıyı biraz daha arttırmak mümkündür.

Alevilik, Bektaşılık ve Kızılbaşlık eğilimleriyle daha çok ilişkilendirebileceğimiz bazı isimlere de rastlanılmaktadır. Örneğin Şahverdi, Şahkulu, Şahveli, Sultansah, Emirşah, Hızırşah, Işık Mehmed, Işık Ahmed, Memişah, Sülenşah, Necahşah, Karaşah, Pirkulu gibi isimler oğullarda 2, 5 ve 5 babalarda ise 1, 5, 7, 1 şeklindedir. Bahsi geçen isimler sayıca kabarıp olmamasına rağmen bu tür hareketlerin izlerini veya etkilerini takip etme imkânı vermektedir. Fakat dönem itibarıyla Anadolu'daki sosyal, kültürel ve dini tabanın benzerliği dikkate alındığında Alevi kesim kadar Sünni Türkmen çevrelerin de bu isimleri rahatlıkla kullanabildikleri gözden kaçırılmamalıdır.

Tablo 6: Sıfat ve İsim Köklü Eklerle Oluşturulan Adlar

Kökler	1518	1539	1584	1640	1518	1539	1584	1640
Âbi/âbı	-	-	3	2	-	-	2	2
Ak	-	-	-	-	-	2	-	-
Baba	-	1	-	-	-	-	-	-
Bakar	-	-	-	-	-	-	-	1
Bali	1	2	9	-	3	-	8	2
Benlü	-	-	1	-	-	-	-	-
Dede	-	-	-	-	-	-	-	2
Eri	1	1	-	-	-	2	2	2
Eymir	-	-	-	-	-	-	-	1
Geldi	-	1	-	-	-	1	-	2
Hacı/Hoca	2	-	-	-	-	3	-	-
Han	7	5	2	-	3	6	7	1
Has	-	-	-	-	-	2	-	-
Hoş	-	-	-	-	-	1	-	-
Işık	-	1	1	-	-	1	-	-
İne	1	-	-	1	-	-	-	6
Kara/Karaca	-	-	1	-	1	1	-	-
Kaya	1	-	-	-	-	-	-	-
Kul/Kulu	1	2	1	1	-	2	4	-
Paşa	1	-	-	-	-	-	-	-
Pir	38	28	31	6	32	38	27	31
Piri	-	-	-	-	-	1	-	-
Sarı	-	-	-	-	-	1	-	-
Şah	2	1	3	-	1	2	3	1
Şeyh	-	-	-	-	-	1	-	-
Taş	-	-	-	-	-	-	1	-
Tur	1	1	1	2	1	3	1	1
Verdi	6	7	18	15	1	4	18	22
Yar	-	-	-	-	-	-	-	1
Toplam	62	50	71	27	42	71	73	75

2.5. Diğer Dillerden Alınan İsimler

Bu başlık altındaki isimler daha çok gayrimüslimlerle ilgili olup gebran olarak adlandırılan Hıristiyanlar ile Yahudilere ait adlardır. 16. yüzyıl Konya’ındaki gayrimüslimler Gebran adıyla kayıtlı Hıristiyan Türk ve Rumlar ile Yahudilerden ibarettir. Şehirde Ermenilerin yaşadığına dair bir kayıt bulunmamaktadır. Bu nedenle gayrimüslimlerin kullandıkları isimler ağırlıklı olarak Türkçe, Rumca, Arapça ve İbranice dil gruplarına aittir. Türkçe, Arapça ve Farsça kökenli isimler yukarıda zikredildiğinden burada sadece Rumca ve İbranice adlardan söz edilecektir. İbranice kökenli olduğu halde Yakub, İshak, Yahya, İbrahim, İsmail, İsa, Yusuf, Süleyman, Davud, Danyal ve Kenan gibi Müslümanların kullandığı isimler Arapça, Yahudilerin kullandığı Abraham ve İsak gibi isimler ise İbranice kabul edilmiştir.

16. yüzyıl tahrir defterlerine yansıyan vergiye tabi gayrimüslim nefer sayısı 1500’de 20 nefer iken, 1518 ve 1530’da 23, 1539’da 57 (52 gebran, 5 Yahudi), 1584’te 72 (56 gebran, 16 Yahudi) nefer olmuş, 1642’de ise 179 avarız vergisine muhatap nefer sayısı ortaya çıkmıştır. 17. yüzyılın ortalarında gayrimüslimler ortalama 3 kat artmasına rağmen bunlardan ne kadarının Yahudi olduğu belli değildir. 16. yüzyıldaki gayrimüslimler daha çok Türkçe isimler taşıırken bu husus 1584 tahririnde değişmeye başlamış 1642’de daha da artmıştır. Bu doğrultuda, oğul ve baba neslinde bu tür isimler alan kişilerin sayısı 1518’de 5-2, 1539’da 4-1, 1584’te 17-14 ve 1642’de 76-43 şeklinde bir dağılımı oluşturmaktadır. Vergiye tabi gayrimüslimler ile bunlara verilen isimler arasında ciddi bir orantısızlık dikkat çekmekte, bu da gayrimüslimlerin Rumca ve İbranice isimler dışında yaygın olarak Türkçe, Arapça ve Farsça isimler aldıklarına delalet etmektedir.

Rumca ve İbranice kökenli adların tahrirlere göre çeşitliliği şöyledir: 1518’de Ohan, Menail, Andon, 1539’da Menail, Oka, Yorgi, Sason, 1584’te Abraham, Dora, Givan, İsak, Mavadi, Mayom, Menail, Ohan, Saboli, Sebak, Serkis, Varyan, Vaysal, Yahom, Yehşa, Yorgi 1642’de ise Serkis, Yagob, Andon, Eysa, Erekel, Çöger, Givan, Simon, Sanan, Pedros, Vasil, Abraham, Ağya, Evanis, Avanos, Aznor, Bagros, Berkos, Evali, Harov, Hoblov, İbrail, İstefan, Koblu, Köstendil, Manik, Mayıs, Mecmeli, Menabi, Menail, Mihail, Misraf, Nordek, Ödek, Pados, Todoris, Yasaf, Yevan, Yoli, Yonis, Yori, Yoseb, Yozka, Zedin, Nikola, Vartan, Istakos, Bagos, Elbele, Elsez, Gabril, Köstere, Panos, Pogos, Sanan, Tarad, Tadori, Yanos, Yivan ve Yosak.

Konya, Karaman ve çevresindeki gayrimüslimlerin 16. yüzyıl tahrir defterlerindeki verilerden ve Bizans’ın bölgeye yerleştiği Türköpöllerden hareketle Karamanlı Ortodoks Türklerden oldukları yönünde zengin bir literatür vardır.⁶² Hakikaten yüzyılın başlarında tahrirlerdeki gebran nüfusun Türkçe isimleri dikkat çekmekte fakat yüzyılın sonlarına doğru ve 17. yüzyılda Rumca isimlerin arttığı görülmektedir. Bu husus, Hıristiyan Türklerdeki isim kültür ve geleneğinin değişimine işaret etmektedir. Kültür ve geleneğin değişiminde din en büyük belirleyici unsurlar arasında yer aldığından Türkler arasında İslamlaşma nasıl Arap dil ve kültürünün yaygınlaşmasını sağlamışsa Hıristiyanlık da Rum dil ve kültürünün Rum olmayan kesimler arasında benimsenmesine ön ayak olduğu iddia edilebilir. Bu da zaman içinde Müslüman Türklerde Arapça isimlerin, Hıristiyan Türkler arasında da Rumca isimlerin konulmasına ve yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır diyebiliriz

2.6. Baba Adı Yazılmayanlar

Arap isim kültürü kişiyi “*X veled-i Y*” veya “*X bin Y*” şeklinde baba adıyla tanımlamaktadır. Bu husus Müslümanlıkla birlikte bütün İslam dünyasına yayılmış, şahıslar baba adlarıyla anılmışlardır. Osmanlı tahrir defterlerine kaydedilen şahıslar da baba adlarıyla yazılmışlar, fakat zaman zaman baba isimlerinin yazılmadığı da görülmektedir. Dönemlere göre değişkenlik gösteren bu hususta neyin belirleyici olduğu tespit edilememektedir. 1518’de 50, 1539’da 40, 1584’te 18, 1642’de ise 187 kişinin baba adı hanesi boş bırakılmıştır. 1518’de baba adı verilmeyenlerin diğerlerinden herhangi bir farklılığı veya özelliği dikkat çekmezken, 1539’da timar eri, bakkal, şehzade eri, zaviye şeyhi, keşiş, dergah-ı ali çavuşu, esbkeşan taifesine mensup 1584’de defter emini, ulufeciyan-ı yesar, timar eri, hallaç ve İç il tarafından gelen; 1642’de ise imam, hatip, şeyh, bevab, ferraş, müezzin, çavuş, mu’tak, kadı, sipahi, mesnevihan, müteveli, çilingir, derviş, halife gibi askeri, dini, ilmi hizmetliler ile bazı zimmiler öne çıkmaktadır. Zimmilerdeki durum çok daha ilginçtir, zira bu dönemde kayıtlı 179 zimmiden 50’sinin baba adı yoktur. Diğerlerinde olduğu gibi bunda da herhangi bir kıstas belirlenmemiştir.

SONUÇ

16.-17. yüzyıl tahrir ve avarız defterlerinin kaynak grubunu oluşturduğu bu çalışmada; Konya şehrinde kullanılan şahıs adları incelenmiş, bu isimlerden hareketle 124 yıllık süreçte nasıl bir değişimin meydana geldiği sorgulanmıştır. İsimler köken ve çeşitlilik bakımından tasnife tabi tutulmuş, böylelikle hangi dil grubunda ne kadar

⁶² Yonca Anzerlioğlu, *Karamanlı Ortodoks Türkler*, Phoenix Yayınları, Ankara 2003; Cami Baykurt, *Osmanlı Ülkesinde Hıristiyan Türkler*, İstanbul 1932; Doğan Yörük, *XVI. Yüzyılda Aksaray Sancağı (1500-1584)*, Aksaray Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2019, s. 83-87; Osman Turan, “Selçuklu Devri Vakfiyeleri”, *Belleten*, XII/45, 1948, s. 17-170; Mehmet Eröz, *Hıristiyanlaşan Türkler*, Ankara 1983.

KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHİS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI (1518-1642)

ad olduğu ve bunların birbirinden ne kadar farklılaştığı ortaya çıkarılmıştır. Buna göre, Konya şehrinde kullanılan isimlerin beşte dördünden fazlasının Arapça, beşte birinin de Türkçe, Farsça, birleşik ve Rumca ile İbranice köklü isimlerden oluştuğu tespit edilmiştir.

İsminin çeşitliliğine bakıldığında durum farklılaşmakta Arapça kökenlilerde yarıya düşmekte, Türkçe kökenlilerde ise üçte bir seviyelerine kadar yükselmektedir. Bu husus belli isimlerin toplum nezdindeki kabulü ve kullanımındaki yaygınlıkla ilişkilidir. Dil köklerine göre en fazla tercih edilen isimlere bakıldığında, Arapça isimler arasında; Mehmed, Ali, Ahmed, Mustafa, Yusuf, Mahmud, Hasan, Hüseyin, İbrahim, Musa, Süleyman ve Abdullah, Türkçe kökenliler içinde; Ahi, Arslan, Ayvaz, Bali, Bayram, Budak, Dede, Durmuş, Emre, Memi, Oruç, Sevindik ve Yahşi, Farsça kökenlilerde; Bostan, Derviş, Hüsrev, İmirza, Piri, Piyale ve Rüstem, Rumca ve İbranice köklülerde; Serkiz, Andon, Yagob, Simon, Nikola, Vartan, Givan ve İsak, Birleşik isimlerde; Pir, Verdi, İne, Bali ve Han ekli isimler gelmektedir.

İncelenen dönemdeki ad alma şekillerinden, hatta en yaygınlarından diyebileceğimiz uygulamalardan biri de baba ve dede gibi aile büyüklerinin adlarının çocuklara aktarılmasıdır. Vergiye tabi erkekler tahrir defterlerine tek tek kaydedildiğinden dede, baba, oğul, amca ve kardeş bağlantıları kurulabilmektedir. Bu hususu, Türk toplumundaki ataya saygı anlayışının bir uzantısı olarak değerlendirmek mümkündür.

Konya'da elde ettiğimiz veriler daha önce yapılmış çalışmalarla büyük oranda örtüşmekte, Mehmed, Ali, Ahmed, Mustafa, Hüseyin, Yusuf, Hasan, İbrahim, Mahmud, Halil adlarının sık kullanıldığı hemen hemen hepsinde belirtilmektedir. Yine 16. yüzyılın başlarından sonlarına doğru Arapça köklü isimlerin artışına karşılık Türkçe isimlerdeki azalma, Pir sıfatıyla üretilenler ile Abdullah ismindeki sayısal kabarıklık diğer incelemelerdeki bulgularla paralellik göstermektedir.

Türklerin Müslüman olması ile başlayan dini ve kültürel değişim yıllar içinde isimler üzerinde de etkisini göstermiş, Türkçe kökenli isimler yerini Arapça kökenli İslami isimlere bırakmış ve bu süreç incelenen dönemlerde de devam etmiştir. Çocuklara güzel isim koyma düşüncesi Arapça kökenli isimler ile özdeşleşmiş, özellikle Allah'ın isim ve sıfatları, Hz. Muhammed'in, torunlarının, arkadaşlarının ve diğer peygamberlerin adları tercih edilmiştir. Bu husus, Türk toplumu genelinde Konya şehri özelinde isim verme anlayışlarının dini hayatın ve dindarlığın bir gereği olarak gerçekleştiği izlenimini vermektedir. Yine, Türk isim kültüründeki çeşitli dil kökenlerine ait adların ekseriyetinin dini motifler barındırması İslamiyet, Hristiyanlık ve Musevilik gibi dini terim ve kavramların uzantısı olarak karşımıza çıkması, Türk ad verme geleneğinde dini anlayışın belirleyici rolünü göstermektedir. Benzer çıkarımı Müslüman olmayan Yahudi ve Hristiyan grupların isim almalarına dair pratikler için de yapmak mümkündür.

KAYNAKÇA

ACIPAYAMLI, Orhan, "Türk Kültüründe Ad Koyma Folklorunun Morfolojik ve Fonksiyonel Yönlerden incelenmesi", *IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri*, C.4, Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara 1992, s. 1-14.

AÇIKEL, Ali, "Artukabad Kazasında Türk Kişi Adları (1455-1520)", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 13, S. 2, 2003, s. 305-335.

AKÖZ, Alaattin, "1475-1600 Yılları Arasında Konya", *Konya Ansiklopedisi*, C. 5, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya 2013, s. 257-265.

ALKAYA, Ercan, "Türklerde Ad Verme Geleneği ve Kişi Adları", *Türk Kültürü*, C. 39, S. 459, Temmuz 2001, s. 442-448.

ANZERLİOĞLU, Yonca, *Karamanlı Ortodoks Türkler*, Phoenix Yay., Ankara 2003.

ARAS, M. Özgü, "Ad Koyma", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 1, İstanbul 1998, s. 332-33.

BALTA, Nevin, Gaziantep'te Çocuklara Ad Verme Geleneği", *Folklor/Edebiyat*, C. 19/76, 2013, s. 195-206.

BAŞGÖZ, İlhan, "The Meaning and Dimension of Change of Personal Names in Turkey", *Turcica*, XV, 1983, s. 201-218.

BAŞKAN, Yahya, "Fatih Sultan Mehmed Döneminde Karaman Bölgesinden İstanbul'a İskân Edilen Nüfus", *Konya Kitabı S. XVII- Geçmişten Günümüze Göçler*, C. I, Ed. Alaattin Aköz, Doğan Yörük, vd., Konya Ticaret Odası Yay., Konya 2019, s. 197-215.

BAYKARA, Tuncer, *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*, Konya İl Kültür Müdürlüğü Yay., Konya 1998.

BAYKURT, Cami, *Osmanlı Ülkesinde Hristiyan Türkler*, İstanbul 1932.

BOA (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi), Maliyeden Müdevver Defterler (MAD.d), 3074.

- BOA (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi), Tapu Tahrir Defterleri (TT. d.), 63, 415.
- ÇELİK, Celaledin, “Kültürel Sembol Sistemi Olarak İsimler: İsim Sosyolojisine Giriş”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 2, Temmuz-Aralık 2006, s. 39-61.
- ÇELİK, Celaledin, *İsim Kültürü ve Din Şahıs İsimleri Üzerinden Bir Din Sosyolojisi Denemesi*, Çizgi Kitabevi, Konya 2005.
- DAŞ, Abdurrahman, “Türklerde Ad Koymanın Dini ve Millî Boyutu”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 1, Elazığ 1996, s. 389-406.
- DEDEM KORKUDUN KİTABI, haz. Orhan Şaik Gökyay, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları, İstanbul 1973.
- DEMİR, Alpaslan Demir, “16. Yüzyılda Kelkit Kazası’nda Şahıs Adları”, *e-Journal of New World Sciences Academy*, S. 6, 2011, s. 145-180.
- DEMİR, Alpaslan Demir, “Zile Kazası’nda Şahıs Adları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, V/21 Bahar 2012, s. 61-75.
- ERGİN, Muharrem, *Dede Korkut Kitabı Metin-Sözlük*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1969.
- EROL, Aydil, *Şarkılarla Şiirlerle Türkülerle ve Tarihi Örneklerle Adlarımız*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 1992.
- ERÖZ, Mehmet, *Hristiyanlaşan Türkler*, Ankara 1983.
- ERPOLAT, M. Salih, “XVI. Yüzyılda Eleşkird, Şelve, Diyadin, Bayezid ile Ovacık Sancaklarındaki Kişi Adları Üzerinde Tasavvuf ve Hz. Ali Muhabbetinin Yansımaları”, *Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi*, S.20, 2019, s. 31-88.
- ERPOLAT, M. Salih, “XVI. Yüzyılın Başlarında Siverek Sancağı’ndaki Kişi Adları”, *Mezopotamya ve Anadolu’nun Kavşağında Bir Kent: Siverek Tarih- Toplum- Kültür*, Ed. İbrahim Özcoşar vd., Çizgi Kitabevi, Konya 2022, s. 121-189.
- ERPOLAT, M. Saliht, “XVI. Yüzyılda Hersini Nahiyesinde Kişi Adları”, *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, C. 7, S. 14, 2020, s. 37-83.
- GÖKYAY, Orhan Şaik, *Dede Korkut Hikâyeleri*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2019.
- GÖKYAY, Orhan Şaik, *Dedem Korkudun Kitabı*, İstanbul 1973.
- GÖYÜNÇ, Nejat, “Hâne Deyimi Hakkında”, *İÜEFD Tarih Dergisi*, XXXII, İstanbul 1979, s. 331-348.
- GÜLLÜDAĞ, Nesrin, “Sarıkamış Başköy’de Kişi Adları”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 12, S. 1, Elazığ 2002, s. 79-85.
- GÜNDÜZ, Ahmet, “1561 Tarihli Mufassal Tahrir Defterine Göre Kocaeli Sancağında Şahıs İsimleri”, *Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-III*, C. I, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kocaeli 2017, s. 723-729.
- GÜZELBEY, Cemil Cahit, “Gaziantep Şer’i Mahkeme Sicillerinde Türkçe Kişi Adları”, *Türk Kültürü*, XII/252, 1984, s. 246-249.
- HUNKAN, Ömer Soner, “Satuk Buğra Han”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 36, İstanbul 2009, s. 181-182.
- İLHAN, Mehdi, “Onaltıncı Yüzyıl Başlarında Amid Sancağı Yer ve Şahıs Adları Hakkında Bazı Notlar”, *Belleten*, C. LIV, S. 209, 1990, s. 213-222.
- İNALCIK, Halil, “V. Beynelmilel Onomastik İlimler Kongresi”, *Belleten*, XX/78, 1956, s. 223-236.
- KARADENİZ, Hasan Basri, “Karaman Sürgünleri (1467-1474)”, *Belleten*, LXXIV/284, Ankara 2015, s. 73-104.
- KÖKSAL, Osman, “XIX. Yüzyıl Ortalarında Bir Osmanlı Kasabasındaki Şahıs Adı Profili”, *Bilig*, S. 65, Bahar 2013, s. 231-246.
- Kuran.com | Hadis | İSİM VE KÜNYE BÖLÜMÜ, Erişim Tarihi: 02.04.2024.
- Kuran.com | Hadis | İSİM VE KÜNYE BÖLÜMÜ, Erişim Tarihi: 02.04.2024.
- KURT, Yılmaz, “1525 Tarihinde Adana Sancağında Türkçe Kişi Adları Üzerine”, *BAL-Tam Türklük Bilgisi*, 2, Prizren 2005, s. 72-83.

KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHİS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI (1518-1642)

- KURT, Yılmaz, “Adana Sancağında Kişi Adları”, *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, XV/26, Ankara 1991, s. 169-252.
- KURT, Yılmaz, “Bodrum Kazasında Kişi Adları”, *3. Uluslararası Her Yönüyle Bodrum Sempozyumu 30 Ekim-1 Kasım 2013, Bildiriler II*, haz. M. Akif Erdoğan, Ahmet Özgiray, İzmir 2014, s. 649-659.
- KURT, Yılmaz, “Çorum Sancağı Kişi Adları (XVI. Yüzyıl)”, *Belleten*, LIX/224, 1995, s. 75-119.
- KURT, Yılmaz, “Kozan’da Şahıs Adları”, *Belleten*, LVIII/223, 1995, s. 607-633.
- KURT, Yılmaz, “Sivas Sancağında Kişi Adları”, *OTAM*, S.4, 1993, s. 223-290.
- ONGAN, Halit, “Şer’iye Sicillerinde Geçen Türkçe Kişi Adları”, *Türk Etnografya Dergisi*, 1956, S. 52, s. 92-94.
- ONGAN, Halit, “XV. Yüzyıla Ait Bursa Sicillerinde Geçen Bazı Türkçe Kişi Adları”, *Türk Etnografya Dergisi*, 1961, S. 4, s. 32-36.
- Oruç ne demek TDK Sözlük Anlamı (sozluk.gov.tr). Erişim Tarihi: 16.09.2024.
- ÖZEL, Oktay, “17. Yüzyıl Osmanlı Demografi ve İskân Tarihçiliği İçin Önemli Bir Kaynak: ‘Mufassal’ Avârız Defterleri”, *XII. Türk Tarih Kongresi (12-16 Eylül 1994) Kongreye Sunulan Bildiriler III*, Ankara 1997, s. 735-743.
- RASONYI, Laszlo, *Tarihte Türklük*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1993.
- SAK, İzzet, *Şer’iye Sicillerine Göre Sosyal ve Ekonomik Hayatta Köleler (17. ve 18. Yüzyıllar)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya 1992.
- SAKAOĞLU, Saim, *Türk Ad Bilimi, I, Giriş*, Türk Dil Kurumu, Ankara 2001.
- SOLAK, İbrahim, Ahmet Gülenç, “Maraş Kazası Kişi Adları (1564)”, *Maraş Araştırmaları –IV*, Ed. İbrahim Solak – Samet Alıç, Palet Yayınları, Konya 2023, s. 37-66.
- SOLAK, İbrahim, Ahmet Gülenç, “Zamantu Kazası Kişi Adları (1564)”, *Maraş Araştırmaları –II*, Ed. İbrahim Solak – Samet Alıç, Palet Yayınları, Konya 2021, s. 33-50.
- SÜMER, Faruk, *Türk Devletlerinde Şahıs Adları I*, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, İstanbul 1999.
- TKGM (Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivi) Tapu Tahrir Defterleri, 104.
- TURAN, Osman, “Selçuklu Devri Vakfiyeleri”, *Belleten*, XII/45, 1948, s. 17-170.
- TÜRKTAŞ, Mevlüt Metin Türктаş, “Türklerde Ad Verme ile İlgili Bazı Tespitler”, *Türük Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 17, 2019, s. 34-44.
- YÖRÜK, Doğan, “Konya Kazasında Yerleşme ve Nüfus (1584-1642)” INOCTE 2016, International New Tendencies Congress in Ottoman Researches October 7-9, 2016 Sarajevo, Proceedings Book, Konya 2016, s. 163-182.
- YÖRÜK, Doğan, “XVI. Yüzyılda Konya Şehrindeki Ticari Faaliyetleri Etkileyen Unsurlar”, *Konya Kitabı S. XVI- Konya Ticaret Tarihi, C. I-*, Ed. Abdülkadir Buluş, Caner Arabacı, Konya Ticaret Odası Yayını, Konya 2018, s. 229-248.
- YÖRÜK, Doğan, “XV-XVI. Yüzyıllarda Konya Şehrinde Toplumsal Zümreler”, *2. Milletlerarası Şehir Tarihi Yazarları Kongresi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Yayını, Konya 2013, s. 611-625.
- YÖRÜK, Doğan, *XVI. Yüzyılda Aksaray Sancağı (1500-1584)*, Aksaray Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay., Ankara 2019.

DOĞAN YÖRÜK – AYŞE GÜNGÖREN

EK: Oğul ve Baba Neslindeki Tüm İsimlerin Listesi (1518-1642)

No	İSİM		1518	1539	1584	1642	No	İSİM		1518	1539	1584	1642
1	Abacı	T				1	45	Alabakar	T	1			
2	Abbas	A			3		46	Alagöz	T			2	
3	Abdi	A	31	42	112	96	47	Alay	T	1		1	
4	Abduk	A			2		48	Alemdar	A	1			
5	Abdulaziz	A		4			49	Alemşah	AF			1	
6	Abdubaki	A				5	50	Ali	A	186	224	417	323
7	Abdulbasir	A				1	51	Ali Bali	AT			3	
8	Abdulcabbar	A				1	52	Ali Bekir	A			2	
9	Abdulcelil	A				3	53	Ali Kenan	A			2	
10	Abdulahad	A				1	54	Ali Paşa	AT	1			
11	Abdulfettah	A				1	55	Ali Salih	A			1	
12	Abdulgaffar	A				4	56	Alihan	AT	2	3	1	
13	Abdulgani	A	1	2	11	16	57	Alim	A		1		
14	Abdulahadi	A			1		58	Allahverdi	AT				13
15	Abdulhalim	A			4	4	59	Ammal	A	3			
16	Abdulhay	A				1	60	Anaoğlu	T		1		
17	Abdulkadir	A	5	11	20	10	61	Andon	D	1			6
18	Abdulkerim	A	8	11	30	21	62	Apaydı	T	1			
19	Abdullah	A	22	76	131	211	63	Arab	A	1	2	4	2
20	Abdullatif	A			2	1	64	Arabacı	T	1			
21	Abdulmecid	A				1	65	Arafa	A			1	
22	Abdulvehhab	A			1	2	66	Arbal (?)	A			1	
23	Abdunnebi	A			3	16	67	Arefe	A				3
24	Abdurrahim	A		1	3	7	68	Arık	T		2		
25	Abdurrahman	A	9	10	61	36	69	Arif	A			3	2
26	Abdurrezzak	A		1			70	Armağan	T	1	3	1	
27	Abdusselam	A			1	4	71	Armutlu	T			1	
28	Abid	A	1	4	5	4	72	Arslan	T	2	7	15	9
29	Abraham	D		1	2	1	73	Artık (?)	T			1	
30	Acem	A		1	1	2	74	Arzman	T				3
31	Adil	A	2	2			75	Asılbeğ	T		2		
32	Adilhan	AT	1			1	76	Asiyabi	A	1			
33	Ağaçayak	T	1				77	Asker	A			1	
34	Ağaçayaklu	T		1			78	Aslan	T				15
35	Ağya	D				1	79	Aslıbal	T			3	
36	Ahi	T	10	13	16	1	80	Aşık	A	2	2		
37	Ahmed	A	124	179	436	291	81	Aşur	A				1
38	Ahu	F				1	82	Atılhan	T			2	
39	Ak Hasan						83	Avanos	D				3
40	Akbaş						84	Avcı	T		1	3	
41	Akçabaş						85	Avdul	T	5	13	13	
42	Akıncı						86	Ayas	T		2	3	
43	Aksakal						87	Aydede	T		1		
44	Alaaddin						88	Aydı	T			3	

**KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHİS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI
(1518-1642)**

89	Aydın	T		4	1	4	135	Bekirtaş	AT			2	
90	Aydoğdu	T	1	1			136	Bektaş	T	2		5	4
91	Aydoğmuş	T	5	4	5	2	137	Bende	F				1
92	Ayhan	T	1				138	Bengi	T				1
93	Aykud	T	1	3	3	1	139	Benlü Ali	TA			1	
94	Ayvad	T			31	4	140	Berhüdar (?)	F			1	1
95	Ayvaz	T		8		2	141	Berk	T	1			
96	Ayyaş	A	1				142	Berkos	D				1
97	Aziz	A				1	143	Bestan	F				1
98	Aznor	D				1	144	Beşer	A				2
99	Baba	T		1		2	145	Beşir	A				1
100	Baba Şatır	TA		1			146	Beyti	A				1
101	Babek (?)	F				1	147	Beytullah	A				1
102	Bagos	D				1	148	Bıçakçı	T				3
103	Bagros	D				1	149	Bican (?)	T				2
104	Bağcı	T		1			150	Bilal	A		3	4	1
105	Bahadır	T	2	1	1	4	151	Bilmiş	T	1	2	2	
106	Bahri	A			1		152	Birer	T			1	
107	Bahşa	F				1	153	Birun	F	1		1	
108	Bahşayış	F	10	6	5	1	154	Biruni	F				2
109	Baki	A				1	155	Boğa	T	3			
110	Bakkal	A	1	1			156	Bostan	F		2	43	31
111	Balaban	T				3	157	Bozcu	T				1
112	Balcı	T			1	2	158	Budak	T	1	11	17	15
113	Bali	T	12	31	42	24	159	Bulduk	T		1	1	
114	Balkı	T				1	160	Bulgar	T				5
115	Baran	F	1				161	Burak	A				1
115	Barkok	A	1				162	Burhan	A		2	3	
117	Batr	T			3	1	163	Cabbar	A	1	2	2	
118	Battal	A	1			1	164	Cabir	A		3		
119	Bayadlu	T		1			165	Cafer	A	4	19	44	24
120	Bayas	T			3		166	Calas	A				1
121	Bayat	T			1	1	167	Canan	F				2
122	Bayezid	A	19	11	24	10	168	Canküş	F				1
123	Bayhan	T				1	169	Celal	A	2	1	2	1
124	Bayındır	T		2	2		170	Celaleddin	A			1	
125	Bayram	T	5	3	33	21	171	Celil	A	3			
126	Bayramlu	T			2		172	Cem	F				4
127	Bazarer	F				1	173	Cemal	A	5	2	7	2
128	Bedel	T			2	7	174	Cemgeldi	FT		2		
129	Bedir	A	1			4	175	Cerani	A		1		
130	Bedreddin	A			3	1	176	Cerenoku (?)	T			1	
131	Beğendik	T	2	3	6		177	Ceriri	A	1			
132	Behlül	F		1			178	Cibal	A				1
133	Behram	F		3	4	1	179	Cidal	A		1		
134	Bekir	A	8	8	31	23	180	Cihangir	F				1

DOĞAN YÖRÜK – AYŞE GÜNGÖREN

181	Cömerd	T		2			227	Divane	F		1		
182	Cullah	F		1			228	Diyar	A				1
183	Cüveyni	A		2			229	Dizdar	F		1		
184	Çağrihan	T	1				230	Doğan	T			1	
185	Çalabverdi	T	1	2	6	1	231	Doğancı	T	2			
186	Çalabvermiş	T	1		1		232	Dora	D			1	
187	Çalı	T				1	233	Döğenci	T		3		
188	Çanad (?)	T				1	234	Duacı	A				1
189	Çavuş	T		1	1		235	Durak	T		4	7	
190	Çaycı	T	1				236	Durdu	T			1	
191	Çebi	T	1		9		237	Durduhan	T		1		
192	Çebni	T			1	4	238	Durmuş	T	10	15	15	22
193	Çeküdar	T		1			239	Dursun	T	3	3	4	1
194	Çekiür	A			1		240	Durudhacı	TA	1			
195	Çelebi	T		2	4	3	241	Düğmeci	T			3	
196	Çelebi Vadi	T	1				242	Dündar	T	3	2		1
197	Çerağdar	F				1	243	Ebubekir	A	4	1	3	20
198	Çerçi	T				1	244	Ebubekir Mehmed	A		1		
199	Çerkez	T	1				245	Ebuselim	A				1
200	Çırac	T				2	246	Ebusinan	A	5			
201	Çoban	T	1			1	247	Ecmain	A			1	
202	Çomar	T	1				248	Edhem	A	3	3	7	4
203	Çöger	D				1	249	Eflatun	D	2			
204	Danyal	A	1				250	Ekşi	T			1	
205	Davud	A	15	14	29	17	251	Elbele	D				1
206	Dayı	T		2			252	Elde	T		2	1	
207	Debbağ	A			1		253	Elkeşan	D				2
208	Dede	T	6	5	7	19	254	Elmalı	T				1
209	Dede Bali	T		3	6		255	Elsez	D				1
210	Dediği	T	2		3	1	256	Elvan	T	2	1		
211	Değer	T			1		257	Elvin	T	2	1		
212	Değirmenci	T				1	258	Elya	A		1		
213	Delal	A				1	259	Emin	A	2	3		10
214	Demir	T				1	260	Emir	A	22	28	35	1
215	Demirci	T				1	261	Emir Ahmed	A	2		1	
216	Derbeder	F				1	262	Emir Ali	A	2	3	1	
217	Dervan	A			1		263	Emir Hasan	A	1		1	
218	Derviş	F	5	8	40	42	264	Emir Vahid	A	1			
219	Deryan	A	1				265	Emirhan	AT	2			
220	Deste	T				1	266	Emirşah	AF	1			
221	Deveci	T	1				267	Emlik	T		1		
222	Devlethan	FT	4	5	2		268	Emre	T	15	3	22	
223	Dibekdar	T				1	269	Emrullah	A	7	30	83	18
224	Dikmen	T				1	270	Enbiya	A	1	4	4	3
225	Dilaver	F				10	271	Enderbeg	T				1
226	Dinkeş	T	2				272	Enlice	T				1

**KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHİS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI
(1518-1642)**

273	Erdođdu	T	1	3	4		319	Ferhad	A			4	
274	Erdođmuş	T				2	320	Fernek	A				1
275	Erekel	D				1	321	Fethullah	A			6	
276	Ergaib	A				2	322	Feyzeddin	A	2			
277	Eriş	T			1	1	323	Gabril	D				1
278	Erişdi	T		4	3	3	324	Gaffar	A				1
279	Erkat (?)	A				1	325	Gaib	A			1	1
280	Erkulu	T			1		326	Gaiberi	A		1		
281	Ermenek	T				1	327	Gani	A	2			1
282	Esed	A	1				328	Gaybi	A			1	1
283	Esen	T	4				329	Gazaleddin	A				2
284	Esenler	T		1			330	Gazanfer	A		1		2
285	Esfe	T	9				331	Gazed (?)	D				1
286	Esin	T			2		332	Gazi	A	4		8	4
287	Esmâ	A	1				333	Gediz	T				1
288	Esme (?)	T			1		334	Genç	T	1			
289	Esmer (?)	A	1				335	Gıyaseddin	A				1
290	Eşe	T		1	1		336	Givan	D			2	4
291	Eşref	A	1		1	2	337	Göçeri	T			2	1
292	Evali	D				1	338	Göde	T			1	
293	Evanis	D				4	339	Göger	T			2	
294	Evliya	A	1	2	1	1	340	Gökü	T		1		
295	Evren	T	3	4	3	1	341	Gönüleri	T	1			
296	Eybeker	A			2		342	Gur	T	1			
297	Eyilik	T		1			343	Güç	T	3	1		
298	Eyman	A			2		344	Güdek	T			3	
299	Eymir	T	2	5	7	8	345	Güden	T				1
300	Eymir Ali	TA				1	346	Gülâbi	TA			5	4
301	Eymirşah	T		2			347	Gülen	T		1		
302	Eymürlü	T			1		348	Gün	T			1	
303	Eyneddin	A	1				349	Gündoğmuş	T	2	5	3	1
304	Eysa	D				4	350	Gündüz	T			3	
305	Eyub	A	2			5	351	Güneri	T			1	
306	Eyvan	F			1		352	Günhan	T	3			
307	Ezel	A			1		353	Gürcü	T		2		
308	Ezeli	A				1	354	Güvendik	T	5	2	4	3
309	Fahreddin	A	3				355	Habib	A	10	3	27	14
310	Fahri	A			1		356	Habibullah	A		1		
311	Fakih	A				1	357	Habil	A			1	
312	Fani	A				1	358	Hacek (?)	D				2
313	Fayik	A				1	359	Hacı	A	58	41	86	23
314	Fazlı	A			2	7	360	Hacı Dede	AT				2
315	Fazlullah	A			10	1	361	Hacı Pir	AF			1	
316	Feda	A				2	362	Hacir	A		4		
317	Felih	A	1	2			363	Hakverdi	AT				1
318	Feras (?)	A	1				364	Halife	A				1

DOĞAN YÖRÜK – AYŞE GÜNGÖREN

365	Halil	A	49	52	115	81	411	Hoşkadem	F	1	1		
366	Halim	A			1	2	412	Hun	T			1	
367	Hallaç	A	1			1	413	Hüdaverdi	FT	7	10	32	19
368	Hami	A				1	414	Hürmeddin (?)	A	1			
369	Hamid	A			1	1	415	Hüsam	A	23	15	28	9
370	Hamid Arab	A			1		416	Hüseyin	A	52	96	222	180
371	Hamza	A	64	78	104	40	417	Hüsrân	A			1	
372	Han	T			1		418	Hüsrev	F	1	8	10	3
373	Han Paşa	T		1			419	Ildırım	T				1
374	Handan	F				5	420	Istakos	D				2
375	Hanefî	A					421	Işık	T			1	1
376	Harem	A			9	5	422	Işık Ali	TA			1	
377	Harov	D				1	423	Işık Mehmed	TA		2		
378	Harun	A	2				424	Iyaz	A				1
379	Has	A			3		425	İbad	A	1	2	5	7
380	Hasan	A	82	86	212	173	426	İbadi	A			3	
381	Hasbeg	AT		2			427	İbadullah	A		3	6	1
382	Hatır	A			1	1	428	İbrahim	A	78	75	239	174
383	Hatib	A	1	1			429	İbrail	D				1
384	Haver	F				1	430	İdris	A	1	3	9	3
385	Havin	A			1		431	İhsan	A			1	
386	Hayal	A		1			432	İhtiyar	A		2		
387	Haydar	A	3		11	6	433	İkiz	T				1
388	Hayrabakar	AT				1	434	İlderik	T		1		
389	Hayran	A		1			435	İlhan	T			1	
390	Hayreddin	A	1	3	6		436	İlyas	A	43	34	56	27
391	Hayrullah	A		1	2		437	İmirşe	F				1
392	Hazer	A				6	438	İmirza	F		3	21	4
393	Hekim	A		2			439	İne	T	2	2		1
394	Helva	F				1	440	İne Hoca	TF	1			7
395	Helvacı	F				1	441	İnebarı	T				1
396	Hızır	A	48	56	108	54	442	İnebeğ	T	2			
397	Hızır Bali	AT	2	2	9	2	443	İnsan	A	4	5	7	1
398	Hızır İlyas	A			3		444	İsa	A	37	42	73	46
399	Hızırşah	AF		1	1		445	İsa Bali	AT	2		5	
400	Hicader	D				1	446	İsak	D			7	
401	Himmet	A				26	447	İshak	A	12	14	34	10
402	Hisar	A	1	2			448	İskender	A	5	14	7	5
403	Hoblov	D				1	449	İslam	A	2	2	1	2
404	Hoca	F	3	7	5	2	450	İsmail	A	28	28	76	72
405	Hoca Ali	FA		1			451	İsrafil	A			3	
406	Hoca Baba	FT	1				452	İsrail	A	1			3
407	Hoca Paşa	FT		1			453	İstefan	D				1
408	Hoca Piri	F			2		454	İvaz	A	22	25	6	31
409	Hocalu	F			2		455	Kabil	A	1	4	3	
410	Hoşhun	F		2			456	Kadem	A				1

**KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHIS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI
(1518-1642)**

457	Kademli	A			1		503	Kıdem	A				1
458	Kadri	A				3	504	Kıdemeri	AT	1	1	2	2
459	Kalaycı	T				1	505	Kıdemli	A	1	2	4	4
460	Kalender	A	1	1	2	6	506	Kılıç	T				1
461	Kaman	T	1	1			507	Kırca	T		4		1
462	Kaplan	T			4	9	508	Koca	T	1		1	4
463	Kapucu	T				1	509	Koç	T	1			
464	Kara	T	4	8	2	10	510	Konuk	T	1			
465	Kara Keşiş	T		1			511	Koplu	D				1
466	Kara Yakub	TA		1			512	Kovan	T	1			
467	Karabaş	T				1	513	Koyuncu	T				2
468	Karabed	T				2	514	Köçek	F	1	2	3	1
469	Karabeg	T		1			515	Köçkeri	FT		2		
470	Karaca	T			2	1	516	Kömürcü	T				1
471	Karaca Murad	TA			1		517	Köpek	T			5	
472	Karagöz	T	3	6	2	10	518	Köse	T		1		
473	Karahacı	TA	1				519	Kösek	T	2			
474	Karakaş	T				1	520	Köstemi	T	1			
475	Karakayır	T	1				521	Köstendil	D				1
476	Karakayış	T				1	522	Köstere	D				1
477	Karakurd	T	1				523	Kösül	A	1			
478	Karalu	T			3		524	Kötek	F	1			
479	Karaman	T			1	2	525	Kubad	F		4	12	1
480	Karaoğlan	T	2			3	526	Kulavuz	T		2	1	1
481	Karashaş	TF			2		527	Kulşeker (?)	TF	1			
482	Karayar	T		2			528	Kulu	T			4	3
483	Karayılan	T	1				529	Kumlu	T				1
484	Karlı	T			1		530	Kurd	T	2	3		4
485	Kasım	A	13	12	17	13	531	Kutluhan	T		1	2	
486	Katırcı	T				2	532	Kuyumcu	T				1
487	Kattas (?)	A				1	533	Külahduz	F	1			
488	Kavad	A		1	2		534	Küpelü	T			4	
489	Kavur	T	1				535	Kürd	T			1	1
490	Kaya	T	2	2	3	1	536	Kürdi	T	1			
491	Kaya Bali	T			2		537	Kürçü	T		2		
492	Kaya Bekir	TA	1				538	Latif	A	1	15	33	3
493	Kayaloncu	T		1			539	Leblebici	T				1
494	Kaymak	T	1				540	Lütfi	A	13	3		4
495	Kemal	A	13	17	27	6	541	Lütfullah	A	1	3	6	7
496	Kenan	A	3	6	2	11	542	Macar	T				2
497	Kendeci (?)	T	1			2	543	Maden	T				1
498	Kerim	A	1			1	544	Mahmud	A	85	98	198	134
499	Keser	T				1	545	Makaklı	A				1
500	Kesir	A				1	546	Manav	T			1	
501	Keşiş	T		1		8	547	Mande	A				1
502	Kevgür	A				1	548	Manik	D				1

DOĞAN YÖRÜK – AYŞE GÜNGÖREN

549	Mansur	A	1	3	7	3	595	Murad	A	17	12	23	33
550	Mavadi	D			1		596	Murtaza	A				1
551	Mayıs	D				1	597	Musa	A	64	59	139	86
552	Mayom	D			1		598	Musli	A			11	30
553	Mazlum	A		1	1		599	Muslihiddin	A	4	3	1	1
554	Mecmeli	D				1	600	Mustafa	A	131	203	538	374
555	Mehdi	A	1				601	Mutahhar	A	1			
556	Mehir	A	2				602	Muttalib	A				1
557	Mehmed	A	250	322	854	636	603	Muzaffer	A	1			2
558	Mehmed Ali	A			1		604	Mübarek	A		1	1	
559	Mekan	A				1	605	Mübyan (?)	A			1	
560	Melek	A	1				606	Mülayim (?)	A				1
561	Melekşe	T				3	607	Mümad	A			1	
562	Memadi	A	1	1	1		608	Mümin	A	3	2		
563	Memi	T	7	31	74	18	609	Mürsel	A	2	9		4
564	Memi Şah	TF			1		610	Mürüvvet	A	3	3		
565	Memiş	T			1	3	611	Müstecab	A		1		7
566	Menabi	D				1	612	Müstehak	A	1			
567	Menail	D	1	2	2	1	613	Nadi	A		1	2	1
568	Menteşe	T	7	7	3	3	614	Nadirkan	A	1			
569	Merak	T		2			615	Nare	A				1
570	Mercan	F				1	616	Narun	A	1			
571	Meriş	A	1				617	Nasır	A				1
572	Merkad	A		1			618	Nasreddin	A		1		1
573	Mesih	A				1	619	Nasri	A				1
574	Mesud	A	3	1	3		620	Nasrullah	A		4	15	5
575	Mevcud	A				1	621	Nasuh	A	16	22	35	28
576	Mevlana	A			1		622	Nazır	A		2		
577	Mevlud	A			2	18	623	Nebi	A	8	32	47	19
578	Mezid	A	5	7	9	3	624	Necah Şah	AF				1
579	Mihail	D				2	625	Necib	A		1	8	1
580	Mihmad	A		5			626	Necmeddin	A		1		
581	Mikail	A				1	627	Nefes	A				1
581	Miralay	A			1		628	Nesimi	A			1	
583	Mircan	F				2	629	Niğdelü	T	1			
584	Mirhan	AT		1			630	Nikola	D				3
585	Mirza	F				6	631	Nimetullah	A				1
586	Misafir	A				2	632	Niyaz	A				1
587	Misraf	D				1	633	Nizami	A			1	
588	Mollagur	F		1			634	Nordek	D				1
589	Muharrem	A		10	33	40	635	Nuh	A				4
590	Muhtar	A	1				636	Nureddin	A	1	1	7	
591	Muhyiddin	A	4	4	23	3	637	Nuri	A			6	5
592	Muin	A		2	2	1	638	Nurullah	A	3	23	101	33
593	Mukaddem	A				1	639	Oduncu	T				1
594	Munzur	T	1				640	Oğulbeg	T	2			

**KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHİS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI
(1518-1642)**

641	Oğuz	T	1	1	2	4	687	Pir Hızır	FA			1	
642	Oğuzeri	T	1				688	Pir Hoca	F		1		
643	Ohan	D	3		3		689	Pir Hüseyin	FA	1			
644	Oka	D		1			690	Pir Hüsrev	F	1			
645	Onadhan	T		1			691	Pir İdris	FA	3			
646	Orhan	T	1			2	692	Pir İsa	FA	1			
647	Oruç	T	4	4	14	10	693	Pir İvaz	FA			1	
648	Osman	A	15	25	77	122	694	Pir Kadem	FA		1		
649	Osman Nuri	A	2				695	Pir Kara	FT				4
650	Ödek	D				1	696	Pir Kulu	FT			1	1
651	Öge (?)	T		1			697	Pir Mahmud	FA		1		
652	Ökebeg	T				1	698	Pir Mehmed	FA	6	8	13	
653	Öküz	T				1	699	Pir Memiş	FT			1	
654	Ömer	A	15	34	70	70	700	Pir Mende	FA				1
655	Ömer Seydi	A			2		701	Pir Mezid	FA		1		
656	Özkemer	T	1				702	Pir Mustafa	FA		1		
657	Pabaver (?)	F	1				703	Pir Nasuh	FA	1			
658	Pados	D				1	704	Pir Nurullah	FA			1	
659	Panos	D				1	705	Pir Ömer	FA	1			
660	Parlak	T	1			1	706	Pir Receb	FA		1	2	
661	Paşa	T	11	4	7		707	Pir Salih	FA			2	
662	Paşa Çelebi	T		1			708	Pir Seydi	FA		2		
663	Paşa Dayı	T		2	2		709	Pir Sinan	FA		1		
664	Paşa Yiğid	T	1	1	1		710	Pir Sultan	FA				1
665	Peçeci	F				1	711	Pir Veli	FA			2	18
666	Peder	F	1				712	Pirhan	FT	1			
667	Pedros	D				2	713	Piri	F	72	43	53	21
668	Pehlivan	F			1	1	714	Piri Abdi	FA		1		
669	Pervane	F	1	1	6		715	Pirihan	FT			2	
670	Perviz	F			1		716	Pirli	F		2	1	3
671	Pir	F		1	1		717	Piyale	F				12
672	Pir Abdi	FA			2		718	Pogos	D				1
673	Pir Abid	FA		2			719	Polad	F	3	4	8	6
674	Pir Ahmed	FA	25	34	20	3	720	Poladçı	F		1		
675	Pir Ali	FA	5	9	2	6	721	Pürçüklü	T	1			
676	Pir Baba	FT	1	1	1		722	Rahim	A				1
677	Pir Cemal	FA	1				723	Ramazan	A	9	28	39	32
678	Pir Dede	FT				1	724	Receb	A	5	23	71	94
679	Pir Dünder	FT	1				725	Resul	A	8	3	19	9
680	Pir Emir	FA		1			726	Reşid	A	2			
681	Pir Esed	FA	1				727	Rıdvan	A	1	1	4	26
682	Pir Gaib	FA			5	2	728	Rum	T				2
683	Pir Gani	FA				1	729	Ruşen	F				1
684	Pir Güvendik	FT		1			730	Rüstem	F	8	8	3	
685	Pir Hamza	FA	2				731	Saadet	A				1
686	Pir Hasan	FA	5	2	4		732	Saboli	D			1	

DOĞAN YÖRÜK – AYŞE GÜNGÖREN

733	Sadettin	A	2				779	Seydi Ahmed	A		16	13	1
734	Sadık	A		1	5	1	780	Seydi Ali	A	4	3	5	2
735	Sadır	A				2	781	Seydi Bekir	A	1			
736	Sadi	A	2	2	4	1	782	Seydi Gazi	A		2	1	
737	Sadri	A	1				783	Seydi Hacı	A	1			
738	Sadullah	A			2		784	Seydi Mahmud	A	8	4	6	
739	Safa	A	2			1	785	Seydi Mehmed	A		1	1	
740	Safer	A				1	786	Seydi Ömer	A	2			
741	Sahib	A			1		787	Seydi Sinan	A		1		
742	Said	A		2			788	Seydihan	AT	1	2	4	
743	Salı	A	3				789	Seydullah	A		1	8	
744	Salih	A	7	11	32	13	790	Seyfeddin	A	3	4		
745	Saltık	T	3	5	4		791	Seyfi	A				1
746	Sami	A	1	5	19	2	792	Seyyid	A	1	1	3	1
747	Sanan	D				5	793	Sıddık	A			4	2
748	Sarı/u	T	6	5	3	4	794	Siham	A		2		
749	Sarka	A				1	795	Simon	D				5
750	Sarraç	A	1				796	Sinan	A	13	16	41	25
751	Saru Seydi	TA		1			797	Siyami	A				1
752	Saruhan	T		2	1	1	798	Siyavuş	F				2
753	Sason	D		1			799	Sofi	A		5	1	
754	Satı	T	1	1		17	800	Solak	T		2	1	1
755	Satılmış	T	3	12	14	12	801	Sultan	A	2	3		
756	Satır	T			1		802	Sultanşah	AF	1	2	1	
757	Savcı	T	1	2			803	Sungur	T			1	
758	Sebak	D			1		804	Sunullah	A		1		3
759	Secane (?)	D			2		805	Sübhanverdi	AT			3	4
760	Sefer	A	1	26	97	56	806	Süle Hacı	TA		1		
761	Sefer Ali	A			1		807	Sülemiş	T		1	4	
762	Seferi	A			1		808	Sülenşah	AF			1	
763	Segah	F	1				809	Süleyman	A	27	64	127	133
764	Sekir	A	1				810	Şaban	A	1	8	51	57
765	Selam	A			1		811	Şadgeldi	AT				2
766	Selemder (?)	T			1		812	Şah	F				1
767	Selim	A	2	1	9	5	813	Şah Kulu	FT		4	4	
768	Selman	A	1	3	3		814	Şah Veli	FA	1			
769	Semizci	T				1	815	Şahab	A				1
770	Semurlu	F	1				816	Şahabeddin	A	2			
771	Serkan	T	1				817	Şahin	T		1	1	1
772	Serkez	D			1	10	818	Şahmur	F			1	
773	Sermed	A		1	2		819	Şahrüh	F		1		
774	Sevinç	T	2			1	820	Şahsuvar	F	1			1
775	Sevindik	T	8	5	20	5	821	Şahverdi	FT		2	1	
776	Seydi	A	41	30	44	33	822	Şamil	A		1		1
777	Seydi Abdurrahman	A	1				823	Şatır	T	1	1		
778	Seydi Ahmed	A	21				824	Şehriyar	F				1

**KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHIS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI
(1518-1642)**

825	Şeker	F	1	4	8	1	871	Toydu	T	1			
826	Şekerhun	F			1		872	Tufan	A			1	1
827	Şems	A	2	1	3	1	873	Tuğrul	T	2			
828	Şemseddin	A	1	1	1		874	Tunahan	T		1	2	
829	Şenlik	T				1	875	Tur Ali	TA	2		1	3
830	Şerif	A				1	876	Tur Beg	T	2			
831	Şevklü	A				2	877	Tur Bekir	TA		1		
832	Şeyh	A	4	3		5	878	Tur Cihan	TF		2		
833	Şeyh Baba	AT		1			879	Tur Hasan	TA			1	
834	Şeyhi	A				1	880	Tur Hoca	TF		1		
835	Şeyullah	A		2			881	Turabi	A			1	5
836	Şimal	A	1				882	Turgud	T	2	1		1
837	Şimşir	T	1				883	Turhan	T	1	1		2
838	Şirmerd	F	3		2		884	Turudhan	T	3			
839	Şuayb	A		1	1		885	Tuti	F	1			1
840	Şüca	A		7	5	5	886	Tüccar	A	1			
841	Şükran	A				1	887	Türk	T	1			
842	Şükrullah	A	1			1	888	Uğur	T		2		
843	Tabhan	A				1	889	Uğurlu	T		3		1
844	Taceddin	A	5				890	Ulaş	T	1	1		
845	Tacir	A	1	1	3		891	Ulubeg	T	2			2
846	Tagan	T	2	1			892	Umur	A	5	4		
847	Tahir	A				1	893	Urbeg	T	3			
848	Taka (?)	T	1				894	Uruz	T			1	
849	Talib	A				1	895	Uruzlu (?)	T			1	
850	Tamer	A	1	3			896	Ümena	A	1		1	
851	Tanrıverdi	T		2	1		897	Ümmi	A			2	
852	Tanrıvermiş	T	5		7	2	898	Ümran	A			1	
853	Tarad	D				1	899	Üvedik	T				1
854	Tarak (?)	T				2	900	Üveys	A	11	14	15	7
855	Taşan	T	1				901	Vacib	A			1	
856	Taşçı	T				2	902	Vartan	D			2	3
857	Taşkın	T				2	903	Vasil	D			1	2
858	Tatagam	A				1	904	Vefa	A			3	
859	Tatar	T	2			1	905	Vefader	A				1
860	Tavil	A				1	906	Veled	A	2	1	7	1
861	Tayyib	A	1				907	Veli	A	16	42	105	79
862	Tebrik	A	10	6	1	2	908	Veys	A				6
863	Teke	T				1	909	Yabancı	T				4
864	Terhane	A				1	910	Yadigar	F	1	2	3	1
865	Terkil	A		1			911	Yagob	D				10
866	Todori	D				1	912	Yağlu	T		1	1	
867	Todoris	D				1	913	Yağmur	T	1	1	2	1
868	Topal	T				1	914	Yahom	D			1	
869	Toros	T				3	915	Yahşi	T	12	13	40	10
870	Tosun	T	2				916	Yahya	A	18	23	20	16

DOĞAN YÖRÜK – AYŞE GÜNGÖREN

917	Yakub	A	15	16	26	25	938	Yolcu	T	3		4	
918	Yandı	T	1				939	Yoli	D				1
919	Yanık	T	1	1			940	Yonan (?)	T		1		
920	Yanos	D				1	941	Yonis	D				1
921	Yaralı	T			1		942	Yorgi	D		1	2	
922	Yaramak	T			1		943	Yori	D				1
923	Yaren	F			1		944	Yosak	D				1
924	Yarkavi	TA				1	945	Yoseb	D				1
925	Yarkuk	T		2			946	Yozka (?)	D				1
926	Yasef	D				1	947	Yultucu (?)	T			1	
927	Yavan	T				1	948	Yunus	A	19	15	20	21
928	Yavaş	T		3	3	1	949	Yusuf	A	115	122	213	118
929	Yavri (?)	T			1		950	Yürek	T			2	
930	Yayla	T	1	1	3		951	Zedin	D				1
931	Yazıcı	T				1	952	Zekeriya	A	5	2	5	4
932	Yehşa	D			1		953	Zerker	A			1	
933	Yeniçeri	T		1			954	Zeyd	A			3	
934	Yevmhayr	A	1				955	Zeyneddin	A				1
935	Yılduz	T	1				956	Zeynel	A				1
936	Yitilmiş	T			1	1	957	Zülfikar	A				3
937	Yivan	D				4		Toplam		2801	3538	7493	5693

A: Arapça, F: Farsça, T: Türkçe, D: Diğer

 <p>GTTAD</p>	
Makale Bilgileri:	
Etik Kurul Kararı:	<i>Etik Kurul Kararından muaftır.</i>
Katılımcı Rızası:	<i>Katılımcı yoktur.</i>
Mali Destek:	<i>Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.</i>
Çıkar Çatışması:	<i>Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.</i>
Telif Hakları:	<i>Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.</i>
Article Information:	
Ethics Committee Approval:	<i>It is exempt from the Ethics Committee Approval</i>
Informed Consent:	<i>No participants.</i>
Financial Support:	<i>The study received no financial support from any institution or project.</i>
Conflict of Interest:	<i>No conflict of interest.</i>
Copyrights:	<i>The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study.</i>

**KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ ŞAHİS İSİMLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK: KONYA ŞEHİRİ KİŞİ ADLARI
(1518-1642)**